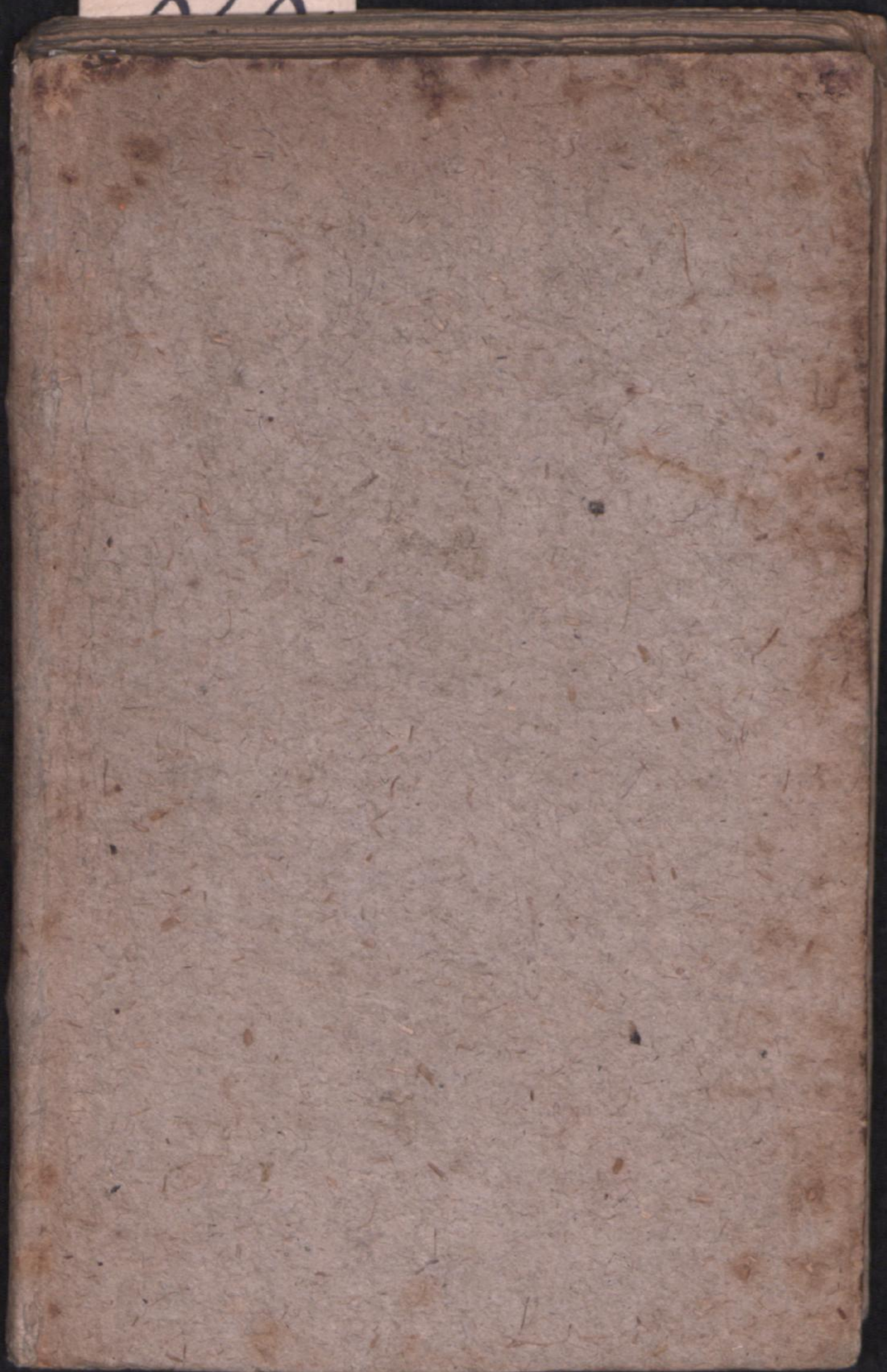
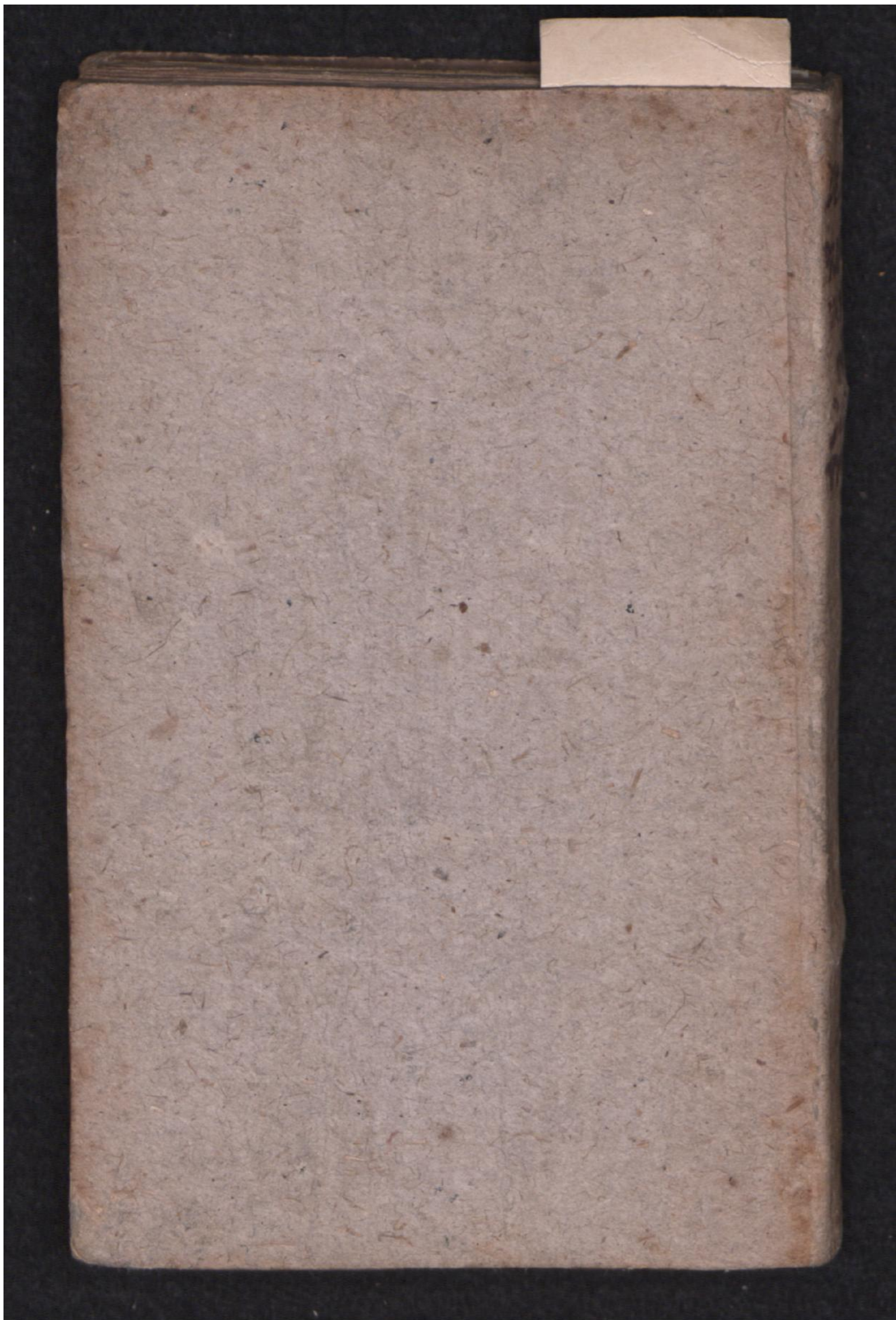

828






828





No 828.





En Aandelig Recept/ PRÆSERVATIVA

oc Lægedom / huorledis it christet
Menniske skal skicke sig imod Dø-
den/ Oc besynderlige naar
Pestilentze rege-
rer.

Vddragen aff den hellige
Scrifft / aff Doctore Hieronimo
Veller / Oc nu fordansket aff M:
Joen Turson / Canick
i Lund.

Met en kaart Vnderuisning oc
betenckelse / aff D: Luthero/
om mand maa fly for
Døden.

S: Pouel siger: Jeg glæder mig/ at i ere bleff-
ne bedrøffuede / paa det, at i der vdaff, kunde be-
finde eder/ oc giøre Penitentz. 2. Corinth: 7. v. 9. 10.

Cum gratia & Priuilegio Serenißimæ Re-
giæ Maiestatis.

M. D. LXXVII.

Item : Om den Vgude-
lige der allermest Synd be-
dreffuet haffuer iblant mi
Folck/giør Penitentze for al-
le hans Synder / oc vil si-
den holde oc beuare mine
Budord / oc forskaffe alle
Retfærdighed oc Dom/
hand skal leffue oc aldrig
dø. Ezechiel: 18.







Huer Christen

Læsere / ynsker ieg Jonas
Turson/Naade oc Fred ved Je-
sum Christum / vor kiere
Herre oc Frelsere/
Amen.

Efterdi / mine gode Christne / at den høylærde Mand/D: Hieronimus Veller/ Predickere vdi Friburg / haffuer dette saa befundet i sandhed/baade i Tydskland oc andersteds i disse fremfarne Aar/huilcken en stor forskreckelse Menniskene er paakommen/der den store Siugdom oc Pestilentze haffuer der regeret/at mange ere bleffne siuge aff idel

frnct oc forskreckelse / oc døde saa hen / som det endnu daglige skeer oc gaar til alle steds / at vndertidē den ene forlader den anden vdi Døds nød oc flyer bort / saa at mange siuge oc krancke Menniske kunde oc maatte end da komme til sig igien / der som de ellers haffde varetect oc hielp / eller ocsaa om de tilforn viste / huorlunde at de skulde skicke oc berede sig imod Døden.

Saa haffuer nu samme Hieronimus Veller / for denne sag skyld / saa rettelige besindet / oc kaartelige tilkiende giffuet i denne lille Bog / oc tracteret aff den hellige Scrifft / huorlunde wi oc alle Christne skulle holde oss christelige i saadan farlig tid / naar Pestilentze regerer / saa at wi da kunde trøste oc husuale /

baa-

baade oſſ ſelff oc andre / oc tage oſſ
it frimodigt Hierte oc mod til imod
ſaadan forſtreckelig Siugdom oc
Kranckhed / met huilcken Dieffue-
len da plager oc forſtrecker Menni-
ſkene haardelige for Synden / oc
paa det at wi da icke ſom Hednin-
gerne/ der ingen Trøſt haffue eller
Forhaabning/lade oſſ forſtrecke oc
forſage i ſaadan nød oc trang/
naar Døden kommer ſaa haſte-
lige.

Men wi ſkulle da aluerlige ven-
de oſſ til vor kiere Herre oc Frelſere
Jeſum Chriſtum / oc inderlige da
forlade oſſ til hannem/met en ſterck
faſt Tro oc trøſtelig Forhaabning/
at hand oſſ da icke forlader / men
viſſelige ſtaar oſſ bi met ſin hellig
Aands naade/oc forſkaffer oſſ hielp

 oc

oc raad i ſaadan nød oc trang/ for=
di hand er en mectig oc ſterck Mand
nock der til imod Dieffuelē/oc han=
nem er alt offuer ſterck/ ſom lætte=
lige kand nederſla hannem/ oc ſtille
met it ord/ at wi da endelige i han=
nem oc ved hannem kunde da ocſaa
offueruinde Dieffuelen/oc gaa vor
Sag igiennem/ oc beholde ſeyer/
ligeruis ſom Gud almectigſte aff
Verdens førſte begyndelſe haffuer
altid hiulpet alle ſine / oc giort den=
nem biſtand/ oc vnderlige haffuer
trøſtet/ huſualet oc beſkermet i all
deris ſtørſte nød/ huilcket oſſ den hel=
lige Scrifft/ met mange Exempel
nockſommelige beuiſer.

Oc fordi at ſaadan Peſtilentze
haffuer nu ocſaa her vdi Dan=
marck ſuarlige regeret i diſſe frem=
farne

farne Aar / oc er befryctendis / at hun end nu vil komme større / oc mig siunis denne Bog saare nytteligt at vere for alle Mand / som læse kunde / Da haffuer ieg nu gierne vdsæt samme Bog paa Danske / oc den paa Prenten ladet vdgaa / alle christne Læsere oc Danmarckis indbyggere til ære / lærdom / vilie oc tieniste / forhaabendis / at samme mit ringe Arbeyde skal icke vere dennem wbehageligt.

Saa skal mand nu ocsaa først vide / oc huer Christen bør nu stadelige at tro dette / at naar som Pestilentze / dyr Tid / Krig / Blodstyrtning / eller anden saadan Plage kommer / da er det intet andet / end en synderlig Guds heffn oc straff offuer Menniskẽ for Syndens

A iiij skyld/

skyld / met huilcken wi daglige oc stedse opuecke Guds store heffn oc vrede offuer oss / huilcket Gud almectigste lærer oss daglige i Predickestolen / aff hans hellige oc salige Ord / at wi skulle omuende oss: Oc fordi at Menniskens wgudelighed er saa stor / at de icke ville acte det / Saa paaminder oss Gud end da ydermere / baade her paa Jorden met Pestilentze oc anden saadanne forskreckelige Siugdommer / och saa met mange vnderlige Tegn oc Straff aff Himmelen her neder / met huilcke hand da ocsaa obenbarer oss sin store Vrede offuer Synden.

Ligeruis som wi nu haffue seet i disse fremfarne Aar mange store Tegn aff Himmelen / huor vdaff meget

meget ond er efftersult / som er stor Hunger / dyr Tid / Krig oc Aarloff / Blodstyrtning oc mange Lands oc Rigers ødeleggelser oc forstøring / foruden all anden Plage / som Gud hand straffer Menniskene met aff Himmelen her neder / som er stort Wuæder / Torden / Liunild / Hagel oc Blæst oc wtimmelig Regn / baade Menniskene / Byer oc Steder til stor fordærffuelse / Och saa foruden alt dette / saa kommer da denne forskreckelige Pestilentze / som borttager baade vnge oc gamle / och saa snart de wskyldige som de skyldige.

Ja sandelige / huad er dette andet / end en ret Plict oc Bods predicken / oc Guds vredis tegn / som skulle formane oc paaminde oss / at

 wi

wi vdi tide skulle offuergiffue Syn-
den / oc met vore gudelige Bøner/
vdi en sand Tro stille Guds vrede/
Men det hielper dog intet / Fordi
mange Menniskers ondskaff er end-
nu saa stor / endog at Gud kalder
dennem til Plict oc Bod/baade met
hans salige Ord/oc saadanne store
Plager / som de daglige lide / at
hengde de end i Galien / eller paa
Kaarsset hos Røffueren paa den
venstre Haand/da skulde de end da
bespaatte Gud / ligeruis som nu
meste parten aff det wgudelige oc
rygeløse Folck giør / som nu baade
foracte oc forsmaa Guds salige
Ord / och saa straffen met/ som der
efftersølger/oc de end selff daglige li-
de /vdi huilcke denne Verdens För-
ste Dieffuelen nu veldelige bruger
sine gierninger.   Oc

Oc derfaare kand det nu icke
vere anderledis/ end Gud nødis nu
end ydermere til at straffe Menni-
sken/ baade met mere onde oc støre
Plager/paa det at wi end da skulde
befinde oss/oc see obenbare/ at Gud
er oss vred.

Ja sandelige/vaare icke end saa-
dan straff/som Gud straffer Men-
nisken met for syndens skyld/da vi-
ste mand icke/ at der vaare nogen
Gud til/ eller at Synd vaare synd.

Mand seer io dette obenbare/at
alle Stater/ baade Aandelige oc
Verdslige ere forhærdede/oc Syndē
met all Ondskaff haffuer taget off-
uerhaand iblant alle Menniske/
saa at der er nu ingen Retfærdig-
hed/ ingē Miskundhed eller Barm-
hiertighed i Menniskene imod vor
Næste/

Næste/ oc aldelis ingen Gudfryctighed eller Redzel for Guds vrede/ oc derfaare nødis nu Gud til at straffe Synden/oc saalunde beuise sin Retfærdighed.

Men det er endnu gaat/wi haffue icke endnu seet vden begyndelsen/ Gud haffuer endnu veret naadig/ oc haffuer icke endnu mere giort/ end ladet oss skue oc see Riset/ met huilcket hand straffer Børnene/ paa det at de gamle skulle omuende sig/ oc offuergiffue deris vgudelige Vesen. Oc det er til fare/ at de Armis oc Fattigis ynckelige raab som nu daglige raabis op i Himmelen/ skal icke endnu ydermere vdkreffue Guds større heffn oc vrede offuer oss/ vden saa er/ at wi allesammen/ baade vnge oc gamle/

høye

høye oc laue / ville snarlige omuende oss / oc bede Gud inderlige om Naade oc Venskaff / at hand vil vende sin Vrede fra oss / oc styre Dieffuelen / som nu er aldelis bleffuen løss i Verden / oc haffuer der den allerstørste mact / Ja hand bruger sig oc veldelige / der vdi alle hans Lemmer imod de arme Christne / at det siunis effter / huor som hand drager frem.

Men ville wi dog først omuende oss fra Dieffuelen til Gud / oc offuergiffue Dieffuelens gierninger / saa er der icke tuil paa / at Gud vil io strax vere naadig / oc vende all sin Vrede fra oss / thi hand vil intet syndigt Menniskis død / men at hand omuender sig / oc leffuer / som screffuet staar / Ezechielis 33. oc Jerem: 3.

oc man-

oc mange andre steds vdi den helli-
ge Scrifft / huor som Gud almec-
tigste giffuer oss sit salige Ord oc
hellige Foriættelser / at wi der met
skulle trøste oc husuale oss i saadan-
ne farlige oc forskreckelige Tider/
naar som Pestilentze er for haan-
den/ eller Døds stund vdi Krig oc
Aarloff / at wi da icke falde vdi
Mishaab/ huor store vore Synder
ere/oc huor stor Guds heffn oc vre-
de siunis da at vere offuer oss / men
da tencke til at bede Gud om Naa-
de/oc giøre Penitentze vdi tide.

Fordi at i saadanne farlige Tider/
naar Menniskene er allermest vd-
uortis forskreckede for Dødē / naar
mand seer mange styrte om til lige-
enten i Marcken / eller komme vdi
en Graff tilsammen / eller ocs[illegible]a/

naar

naar anden Sorg oc Plage oss paakommer / da besliter sig ocsaa Dieffuelen allermest / at hand i lige maade kand ocsaa forskrecke Menniſken induaartis / oc ſla dennem ihiel met dødelige tancker / at de ſkulle falde i Miſhaab oc forſage for Syndernis mangfaaldighed. Ja / der vdi er hand en Meſtere / at myrde oc ihielſla Menniſken / oc beſynderlige de Gudfryctige / met forſkreckelige Helſfuedis tancker / fordi at de onde oc offuergiffne Menniſke haffuer Dieffuelen icke behoff at legge ſig effter / de ere alligeuel hans egen / oc kunde vel ſelff tencke oc giøre det ſom ont er / foruden hans daglige dieffuels indſkiudelſe / oc tileggelſe. Oc derfor kalder Scrifften hannem en Aand / der Døden er

mec-

mectig. Ebre:2. Fordi hand veed i mange andre atskillige maade/ oc er saare behendig at omkomme oc ihielsla Menniskene icke aleniste met Suerd/Ild/Vand/Forgifft/ Siugdom oc Kranckhed/Men ocsaa met Helffuedis piler/det er/met stor Forskreckelse/Dieffuels tancker oc aandeligt Mißhaab i deris Hierter.

Men efftervi at Dieffuelen haffuer nu stedse dette vdi sinde/at hand altid vil omkomme Menniskens/ baade met Forgifft oc suare forskreckelige Tancker/saa giørs det nu storlige behoff/at de som ere i det aandelige Embede/flitelige oc trolige formane Menniskene i deris Predicken/at de icke saa hart lade forskrecke oc forfærde sig for denne

Kranck-

Kranckhed oc Siugdom Pestilentze/ Men lære vdi Troen/at foracte Dieffuelen / oc vide at Gud er støre oc mectigere end alle de Plager/ Forgifft/List oc Sting/som Dieffuelen bruger / kunde noget sinde vere. Aleniste at wi giøre en retskaffen oc sand Plict oc Bod/oc gierne høre oc lære Guds ord / oc altid fodre oc forfremme det hellige Euangelium oc Guds ære / til det bæste/ oc skicke vort Leffnet der effter/ oc saalunde rette oc bedre oss / baade mod Gud som wi saa høyelige fortørnet haffue / oc mod vor fattige Næste oc Vnderdanne.

Saa vender da Gud naadelige denne Straff fra oss/ eller oc formilder hende / effter som hand seer effter sin guddommelige Vijshed/

huorlunde at Menniskene ville oc skicke sig/ effterdi at der oc vel findis mange Vgudelige til/ som i dag eller i morgen angre vel storlige oc fortrøde deris Synder vduaartis for it skin/oc giøre Penitentze/ men offuer morgen ere de lige gode/naar Straffen er offuergaaen/ oc Pestilentzen haffuer sig da noget sactet/ Men Gud sagde icke saa aff skrymteri/ der hand sagde aluerlige igiennem Prophetens Mund: O i

Syndere/omuender eder til mig/ saa vil ieg omuende mig til eder. Zachar: I.

Oc endog at den gantske hellige Scrifft er fuld met mange saadanne trøstelige Lærdomme oc Sententzer/ Saa finder mand dog

man-

mange / som besynderlige tiene oc nyttelige ere / at lære oc bruge i saadanne farlige Tider / naar Pestilentze regerer / huilcke den gode Mand D: Hieronimus Veller / haffuer nu kaartelige her tilsammen draget i denne Bog / oc dennem herlige vdlagt / alle Christne til nytte oc gaffn / at saa tilige som it Menniske bliffuer anfectet aff Dieffuelen / oc forskrecket vduaartis eller induaartis: Saa kand hand strax bruge disse hellige Sprock oc Sententzer / oc trøste sig der vdi oc husuale / oc iderlige haffue dennem baade i Mund oc Hierte / oc forlade sig der paa / indtil Dødsens ende / fordi at de ere den rette oc sande Lægedom oc *Antidotum* imod all Kranckhed oc Siug-

dom/oc imod Døden oc all Helff-
uedis angest oc Dieffuelens onde
forgifftige Skud oc Tancker/oc ere
ligeruis som it Suerd/der hugger
paa baade sider/at wi der met vdi
en sand Tro til Jesum Christum
kunde mandelige offueruinde
Dieffuelen/oc bliffue hos Gud be-
standige indtil enden.

Oc endog at mig icke tuiller paa/
at alle disse herlige Sprock oc Sen-
tentzer/ ere io eder alle sammen(mi-
ne gode Venner) vel bekynte/oc i
haffue offte hørt dennem vdlagd
paa Predickestolen aff eders Pre-
dicantere/Saa haabis mig dog/
at den gode gudfryctige Mands
Vdleggelse oc Forklaring offuer
samme Sprock oc Lærdomme/skal
eder dog vel behage/som oc ere alle
Christ-

Christne nytteligei saadanne farlige Tider / at læse oc øffue sig der vdi daglige / oc fordi at samme høylærde Mand Hieronimus Veller bekiender selff / at hand denne Vdleggelse haffuer icke vddraget aff sit eget Hoffuet / men aff salige Doct: Martini Lutheri Scrifft / vdi huilcken mand klarlige maa see huor riglige oc vnderlige den hellig Aand vddeler sine Gaffuer / huilcke Sprock oc Sententzer met deris Forklaring ieg nu haffuer gierne oc gladelige vdsæt paa Danske / alle Christne oc eder alle mine gode Venner til vilie oc tieniste.

Oc haabis mig til Gud / at wi nu alle sammen her vdaff kunde vel forstaa oc besinde / at i saadan farlig oc forskreckelig Tid / som nu

er/ eller veret haffuer / hende kand/ staar oss endnu gode raad til haande/ om wi ellers ville see oss vel faare/ oc skicke oss vijsslige i Sagen/ Det er / om wi vore Synder ville hiertelige begræde/ angre oc fortryde/ oc met en fast Tro bede Gud om naade oc forladelse for Jesu Christi død oc pine / oc siden fryete oc elske Gud idelige / oc giøre vor Jessuchristen Miskundhed oc intet ont/ oc leffue siden christelige / oc holde oss hart ved Guds salige Ord / oc hans hellige Foriættelser / indtil Enden. Ja / saaledis bør oss nu alle Christne at berede oss til Døden / saa at wi daglige ere til rede/ vdi huert Øyeblick / oc i huert timerom / at følge met / naar HErre paa kalder.

Oc

Oc derfaare sagde hin vel oc ret/
som saaledis scriffuer/ at saalunde
skal huer christet Menniske idelige
oc daglige leffue her paa Jorden/
at du oc hand altid er til frids oc
stedse redebon/ om Gud kalder dig i
sa[illegible]mme stund/ at følge met/ Oc leff-
uer du icke saa/ da staar din Sag
ilde/ oc da maa du vel redis oc for-
skrecke dig for Døden/ naar hand
kommer hastelige/ thi det er vist/ at
lige saadan som Gud da finder
dig/ saa vil hand dig
ocsaa døm-
me.



Begyn
H



det wi skul
faare giør
ske storlig
dēne farli
tid er for
mange g
morgen e
ge falde in
oc bede vd
stum/ at H
barmhiert
hiertelige
der / oc g
stadigt
Herris
ne/at w
forladel

Begyndelsen i denne Doct: Hieron: Vellers Bog.

Efterdi Christus formaner oc lærer oss selff / Marci xiij. at wi skulle idelige see oss vel faare / vaage oc bede / paa det wi skulle icke falde i Fristelse. Derfaare giørs det nu alle christne Menniske storlige behoff / oc besynderlige men dẽne farlige oc forskreckelige Pestilentzis tid er forhaanden / i huilcken wi see / at mange gaa helbrede oc karske i dag / oc i morgen ere de i Jorden / At wi da inderlige falde ind til Gud i Himmelen / vaage oc bede vdi en sand Tro til Jesum Christum / at hand da vil vere oss naadig oc barmhiertig / Oc der til met skulle wi oc hiertelige angre oc fortryde vore Synder / oc giøre en sand Penitentze met it stadigt Haab oc Fortrøstning til vor Herris JEsu Christi hellige Død oc Pine / at wi for hans skyld faa Syndernis forladelse oc det euige Liff / oc idelige be-

oc Gud om den hellig Aands naade / oc legge vind paa / at wi icke mere synde / oc saaledis berede oss til / oc vere til rede / at dø christelige hen aff denne Verden / naar HErren kommer / enten om Midnat / Afftenen eller Morgen / Matt: 22.

Fordi ingen ting er vissere end Døden / oc intet er wuissere end Dødsens time oc stund / Oc naar Døden kommer / da stiel hand sig paa oss / ligeruis som en Tiuff / der vaager effter at stiele / naar mand saa aller mindst tager sig vare / Lucæ 12.

Ja sandelige derfaare giørs det nu alle Christne storlige behoff / at bestercke oc beuebne sig idelige met Guds salige Ord / oc berede sig til Døden i tide / oc i den stund som Hielp oc Salighed er at haabis oc foruente / det er / men wi leffue karske oc sunde / oc kunde oss rettelige besinde oc inderlige offuerueye vort Leffnet / Fordi wi vide aldrig naar Herren kommer eller i hues maade hand vil kalde oss hen enten met Pestilentze / Hunger / Suerd / Ild eller Vand / Saa at wi

da tilforn haffue beredt oss oc vel beuerd-
net vore Hierter met Guds salige ord/ oc
findis da redebodne at giffue oss veluil-
lige hen vnder Guds hellige vilie/ oc stri-
de mandelige imod Døden oc Dieffuelē/
oc beholde Seyeruinding vdi Christo/
oc siden leffue met hannem til euig tid.

Men huorlunde wi Christne skulle holde oss nu i saadan farlig Pestilentzis tid/ Oc om mand da skal fly for Døden/ haffuer den høylærde Herre/ salige D: Morten Luther/ mange steds vdi sine Bøger nocksommelige bescreffuet.

DErfaare vil ieg nu paa denne tid alene bescriffue oc opregne de herlige Sprock oc trøstelige Sententzer vdaff Scrifften/ som oss allermest giørs behoff at lære/ indplante oc befeste i vore Hierter/ i saadan farlig Luct oc Pestilentzis tid/ Naar vor gamle Adā begynder at frycte sig for saadan forskreckelig Siugdom/ Fordi at endog mand vel maa bruge vduaartis Lægedom her til/ oc flitelige saaledis beuare sig/ at mand

 icke

icke bliffuer forgiffuen effter det femte Budord: Du skalt icke ihielsla. Fordi huo sig forløber / oc veluillige giffuer sig i fare/hand slaer sig selff ihiel. Saa kand dog saadan vduaartis Lægedom oc saadan middel ringe hielpe / naar som det Menniske er icke beueffnet oc beuaret met Guds ord tilforn/ Fordi Guds ord er den rette Mur oc Befestning / huilcken Dieffuelen kand icke nedersla eller nedstøde met all sin mact/ Oc Guds ord er den rette sande Lægedom oc Præseruatiue imod all Pestilentze oc Forgifft.

Saa ville wi nu ret begynde at tage oss faare nogle trøstelige Sprock oc Lærdomme aff den hellige Scrifft/ som allermest tiene til denne Sag / oc dennem kaartelige vdlegge / paa det at wi nu der met kunde trøste oss selff/ oc oss besterck i vore Hierter / met Guds salige Ord / imod Døden / Pestilentze oc alle Dieffuelens forstreckelser.

Psalm:

DEn som boer vnder den Høyestis beskermelse/oc sider vnder den Almectigstis skygge.

Hand siger til HErren: Du est min Tilfluct / Min Borg / oc min Gud alene / paa huilcken ieg haaber oc forlader mig.

Thi hand haffuer frelset mig aff Jegerens Garn/oc fra den skadelige Pestilentze.

HEr lærer nu den hellige Prophete Dauid / huilcke de ere / som skulle bliffue fri oc secker / oc beuare sig fra denne onde Forgifft oc Dieffuelens list oc Garn / saa at den onde Fiende (i huor listig oc forgifftig hand er) skal icke endog kunde forgiffue oc omkomme dennem/ før end Gud tilsteder hannem det/ oc de haffue endet deris Leffnet oc Kald her vdi Verden.

Oc disse ere de / siger hand / som boe vnder den Høyestis beskermelse / oc side vnder den Almectigstis skygge. Men huad er dette at bo vnder den Høyestis beskermelse? Intet andet / end at holde sig fast til Guds ord / met en sand Tro / oc det flitelige høre / læse / lære oc der vdi øffue sig / baade dag oc nat / oc lade Gud stedse raade oc regere sig / oc lære saalunde / io meer oc mere / at frycte oc elske Gud aff hiertet / oc forlade sig til hannem / oc hannem paakalde / oc all sin glæde oc lyst haffue til hannem oc hans hellige Ord / Paa det wi ocsaa kunde stedse oc idelige sige met Propheten: Du HErre / est alene min Tilflucet / min Borg / oc den Gud alene / paa huilcken ieg haaber oc forlader mig.

Saa giffuer nu Propheten den Herre Gud fire Titeler i denne Text. Den første er / at hand er en Beskermere. Giffuendis her met tilkiende / at hand affuender oc bortslaer alle de forgifftige Pile oc Skud / som Dieffuelen skiuder til oss / at de kunde icke ramme oss. Fordi at

di at Dieffuelen er icke stille / men far omkring/ oc løber iblant oss som en glubende Løffue / gaber oc søger effter de som hand kand opsluge / oc høyelige beflitter sig/ baade dag oc nat/at giøre oss skade til Liff oc Siæl/oc der til met haffuer hand veldelige vdrystet sig/ met mãge Spitze/ Piler oc Skud oc allehaande Plager oc Forgifft / som hand acter at myrde oc omkomme oss met / oc ligger stedse til Felde vdi all sin Fordel imod oss / oc er en Mestere offuer alle maade listig oc behendig met allehaande anslag at forraade oss / saa at det vaare oss wmueligt at vndgaa hannem oc hans Snarer oc Hold / der som Gud almectigste met hans hellige Engle icke forstyrrede hannem/oc giorde oss bistand oc beskermede oss.

Den anden Titel er/ at Propheten kalder hannem den Høyeste. Giffuendis her met tilkiende/ at ligeruis som Dieffuelen kand icke ramme eller naa Gud i det Høyeste/met hans forgifftige Pile / eller giøre hannem nogen skade:

Saa

Saa maa hand icke heller ramme eller giøre nogen anden de hans ere / nogen skade / enten til Liff eller Siæl / Fordi Gud haffuer alle de som tro oc forlade sig til hannem / saa hart beuaret dennem vdi sin Haand oc Skiød / at Dieffuelen huercken kand eller maa vdi nogen maade røre dennem / Johan: 10.

Til det tredie siger hand: Vnder den almectigstis Guds skygge / Oc giffuer der met tilkiende / at Gud vil giøre Skygge offuer alle sine imod den store Hede oc mange Fristelser oc Anfectninger som de komme vdi her i Verden / det er / at forskaffe dennem Fred / Rolighed oc Trøst vdi deris Hierter formedelst den hellig Aand / oc vederquege deris Siæle met sit salige Ord / at de kunde saaledis i alle deris Anfectninger vel fordrage oc bliffue ved. Fordi Gud er trofast oc god / oc lader oss icke ydermere bliffue forsøgte / oc fristede aff Dieffuelen / end wi kunde vel taale oc bære / som screffuet staar / 2. Corinth: 10.

Oc

Oc til det fierde kalder hand hannem/ Almectig / alle Gudfryctige til Trøst oc Husualelse, som stedde ere i saadan Angist/Nød oc Fare/ vdaff huilcken de ingelunde kunde selff hielpe dennem/ met nogen menniskelige Hielp / Raad eller Lægedom/ vden aleniste Gud som er almectig / Hand kand alene hielpe / oc vil det oc gierne giøre / fordi hand er Gud/ Ja en goder Gud oc almectig.

Om tusinde falde end hart ved din Side / oc ti tusinde ved din høyre Haand / saa skal det endog icke ramme paa dig.

SOm hand vilde saa sige : Om end skønt mange tusinde falde her omkring dig oc døde / saa skal dog denne Forgifft icke ramme paa dig. Men Propheten taler icke nu her om den løsse Hob iblant Menniskene som leffue her i Verden / ligeruis som Best oc uskellige Creatur / foruden all Guds fryct

oc christelig Bekiendelse/oc anger for deris Synder/ Disse ihielslaaer oc omkommer Dieffuelen effter hans egen villie/ baade met Forgifft / Suerd / Ild oc Vand / huorlunde hannem selff lyster/ fordi Gud lader dette saaledis ske/ Men det haffuer sig alt fast anderledis met dennem som ere beskickede vnder Guds beskermelse/ oc sidde vnder hans Skygge/ Disse maa Dieffuelen vel lade bliffue met Fred / oc Pestilentze kand intet giøre dennem / vden Gud vil det besynderlige haffue / Fordi hand holder sin Haand offuer dennem/ beskermer oc skygger dennem.

Ja siger du: Jeg seer alligeuel/at Dieffuelen oc Pestilentze rammer oc omkommer saa vel de Gode som de Onde.

Suar.

Scrifften taler her besynderlige om dennem / huilcke Pestilentze skal icke ramme/ som ere de/ som end nu lenger skulle leffue her vdi Verden / oc tiene Gud i den hellige Kircke / oc hielpe til at for-
kyn-

kynde hans hellige Ord / oc beskaffe me-
re Nytte oc Gaffn her vdi Christendö-
men/ det vere sig enten i det aandelige el-
ler verdslige Regimente / Disse maa
alt Dieffuelen lade bliffue met Fred/ hel-
ler hand vil eller oc ey / oc den Forgifft
skal icke ramme dennem / effterdi det er
Guds vilie / at de endnu lenger skulle
leffue/ Oc saadanne Guds Børn kand
intet ont skade/ om de end drucke Eder/ Li-
geruis som wi læse om S: Hans Euan-
gelista/ at den Forgifft som hand drack/
kunde intet skade hannem/ oc andre flere.
Ja saadanne maa huercken Jld / Vand
eller vilde Diur giøre skade i nogen maa-
de/ Ligeruis som wi læse om den Prophete
Daniele / den tid hand vaar nederkast
vdi Kulen til Løffuerne/ at hannem ska-
de alligeuel intet.

Jtem/ de Exempel om de hellige Mar-
tirer beuise oc dette klarlige at mange aff
dennem kunde huercken Jlden forbren-
de eller Vandet sencke/ oc icke heller de vil-
de Diur/ Biørne/ Løffuer eller de grum-
me Leoparder / kunde dennem icke riffue
eller

eller æde. Men saadanne hellige Marti-
rer haffue gaaet oc legt met dennem/ li-
geruis som met vnge tamme Hunde.
Huilcket wi oc læse om S: Euphemia/
at den tid der bleff kastet en Løffue neder
i fange Tornet til hende/ at den skulde
riffuet hende i stycker / oc ædet hende op/
da gick samme Løffue saa venlige til hen-
de/ oc veiede met Rumpen/ oc lagde sig ne-
der paa Jorden for hende/ som en liden
tammer Hund / oc slickede hendis Hen-
der met sin Tunge. Men de andre/ huil-
cke Gud vil naadelige tage hen til sig aff
denne Jammerdal/ dennem tilsteder hand
vel/ at de bliffue forgiffne oc omkomne/
Dog saalunde / at hand tilforn haffuer
trøstet oc husualet dennem met sit salige
Ord/ oc deris Hierte oc Sind er frimodig
giort met Gud den hellig Aand/ at de
veluillige giffue sig hen vnder Guds vi-
lie/ i hues maade Gud vil kalde dennem/
oc fare saa hen met Fryd oc Glæde/ oc
soffue bort vdi Christo sødelige/ Men
saadant vederfaris icke den løse rasende
Hob /som dø hen met Redsel oc For-

skreckel-

skreckelse/ ligeruis som Fæ oc wskiellige Creatur.

Johan: xj.

Jeg er Opstandelsen/ oc Jeg er Liffuet/ Huo som troer paa mig / om hand vaare end død/ da skal hand leffue/ Oc huo som leffuer oc troer paa mig/ hand skal icke dø euindelige.

DEtte Sprock eller denne Sententze skulle wi besynderlige lære oc mercke / oc giøre oss den almindelige / saa at wi stedse oc idelige begrunde den i vore Hierter / naar som wi begynde at redis oc frycte for Pestilentze oc Døden / oc der met trøste oc husuale oss/ at wi da met det hellige Guds ord/ ere omgiffne oc befestede / ligeruis som met en stercker Mur. Fordi wi høre her/ at Christus siger klarlige oc obenbare/ at Huo som troer paa hannē / skal icke dø/ Fordi hand er Opstandelsen oc

Liff-

Liffuet. Huo som nu er indplantet vdi hannem/oc er bleffuen hans Lem/Saa kand det icke andet vere/ end huor Christus er/ der maa oc hans Lemmer oc Brødre vere hos hannem/ Oc ligeruis som Christus er icke bleffuen liggendis i Døden oc Graffuen/ saa skulle wi/ som ere hans Brødre/ icke heller bliffue bes liggende i Døden eller i Graffuen.

Men merck huad hand her siger/ at **Om hand end døer/ da skal hand leffue.** Giffuendis der met tilkiende/at de Christne/ naar de skillis hen fra dette Liff/da skulle de alligeuel icke dø / Men de falde neder vdi en rolig søder Søffn/ oc Christus anammer deris Siæle til sig vdi sit Skiød/ der skulle de haffue huile til den yderste Dommedag/ Oc da vil hand alle vore Legemme/som da ere bleffne til intet/ oc lenge haffue veret Jord oc Aske/ her fra igien aff Jorden opkalde/ oc dennem opuecke aff Søffne/ oc giøre dennem lige ved sit eget forklarede Legemme. Philip: 3.

Oc dette haffuer Christus forhuerff-
uet oss / oc saadant aff sted kommet alt-
sammen oss alle til gode / met sin helli-
ge Død oc Pine / den tid hand met sin
Død (som vaar en ret sand fuldkommen
Død) haffuer dødet oc myrdet vor Død/
oc giort hannem til intet / Ligeruis som
hand siger ved Propheten Oseam 13:
O Død / ieg skal vere din Forgifft /
Oc du Helffuede / ieg skal bliffue din
Pestilentze.

Oc huo som leffuer oc troer paa
mig / hand skal aldrig dø.

HEr siger CHRIstus det samme
igien / som hand tilforn sagde / oc
siger det to gange / paa det hand
saaledis kand diss bedre oc fuldkomme-
ligere indplante denne Lærdom (om wi
end tro paa hannem / da skulle wi icke
dø) vdi vore Hierter. Oc at wi den
grundelige beholde kunde.

Derfaa-

Derfaare skulle wi inderlige scriffue oc rodfeste disse Ord / Huo som troer paa mig / hand skal icke dø euindelige / vdi vore Hierter / oc idelige tencke paa dem / baade dag oc nat / Fordi at disse Ord ere saare trøstelige for alle. Oc her met vil Christus lære oss oc alle Mennisk=ke / at wi Christne / som daglige hen dø oc soffue (Psalm: xx.) haffue skiønt oc alle=rede begynt her paa Jorden / at haffue det euige Liff / efftertdi Christus bliffuer vdi oss / oc wi vdi hannem / Fordi wi ere hans Boliger / hans Slot oc Borg / Som hand siger selff / Johan : xiiii. Wi (det er / Jeg oc min Fader) skulle komme til hannem (det er til den / som troer oc beuarer Ord) oc giøre vore Boliger hos hannem. Men om wi nu saadant kunde icke altid befinde oc fornemme hos oss / at Gud er stedse met oss / oc giør sine Boliger hos oss / men oss siunis offte tuert imod / ligeruis som Gud vaare vigt fra oss / oc Dieffuelen aldelis til oss faren. Saa skulle wi en=

dog

dog icke der met lade oſſ forſkrecke oc aff-
uende / Men diſſ mere oc faſtere holde
oſſ til at tro hans ſalige Ord oc trøſte-
lig Tilſagn / ſom hand oſſ loffuet oc til-
ſagt haffuer / Oc ingen platz eller rom
giffue vor egen tycke oc legemlige
Tancker / men holde oſſ hart ved de
Ord ſom ſcreffne ſtaa. 1. Johan: 3: At
om end ſkiønt vore egne Hierter oc
Samuittighed fordømme oſſ / Saa er
dog Gud ſtørre oc mectigere end vore
Hierter / oc veed oc kiender alle ting.

Men effterdi diſſe Ord: Jeg er
Opſtandelſen oc Liffuet / etc. De
ere ſaa rige oc mangfaaldige / met
Trøſt oc Huſualelſe / at wi kunde den-
nem aldrig nock oc fuldkommelige rand-
ſage oc begrunde / oc faſt mindre paa en
gang vdlegge dem / ſom behoff giøris:
Da ligger oſſ ſtorlige mact her paa / at wi
idelige læſe oc høre dennem / oc ſtedſe
tencke paa dennem dag oc nat: Ligeruis
ſom en god Vrt / io diſſ mere mand
gnider hende imellem Henderne / diſſ

 bedre

bedre hun lucter/ smager / trøster oc vederqueger den.

Johan: viij.

Sandelige / sandelige / siger ieg eder: Om nogen beuarer mine Ord / da skal hand icke see Døden euindelig.

JA dette er ocsaa en trøstelig Lærdom / oc maa vel vere it ret Antidotum eller Præseruatiuum, imod Pestilentze/ Døden oc all Helffuedis forskreckelse / Men wi maa alt her see nøye paa vor HErris Christi Ord/ oc flitelige acte oc vel besinde dennem vdi vore Hierter / fordi at de ere offuer alle maade trøstelige oc søde Ord. Hand siger icke slæt hen: Om nogen troer paa mig / da skal hand leffue/ Men hand stadfester denne sin Foriættelse met en høy Æd / oc suer der paa oc siger: Sandelige / sandelige/

siger

sigerieg eder: Huo som troer paa mig / etc. Paa det hand saaledis kand opuecke vore Hierter / oc dennem stadfeste til Troen / at wi icke i nogen maade skulle tuile paa denne trøstelig Foriættelse / Fordi naar den Mand taler / som heder CHristus Guds Søn / da skulle alle Creatur tie stille / oc flitelige høre til / Oc fast mere naar hand suer der paa til met.

Nu huad er dog den Foriættelse som Christus loffuer oss her / oc suer der paa / at om nogen beuarer mine ord / da skal hand icke see Døden euindelig. Ja saadanne Ord kunde icke nu vere Lonen eller Budordene. Fordi ingen kand holde dennem / Men det Ord for huilcket wi skulle leffue / om wi holde oc beuare / det er det glædelige Euangelium. Huo det nu holder / det er / huo sig holder fast der til / met en fast oc sterck Tro / hand skal icke see Døden: Hand taler dog met besked alt saaledis: Om nogen holder oc beuarer mit

 Ord /

Ord / Giffuendis her met tilkiende / at
det vil da gielde oc gaa i Knyben / Naar
wi da met Troen ville holde oſſ hart ved
ſamme Ord oc Euangelium: Fordi der
er ſtrax Dieffuelen til rede / Verden oc
vort eget Kiød oc Blod ſom ville for-
dempe Troen. Derfaare maa wi ſætte
oſſ hart imod diſſe Fiender / oc mande-
lige ſtride imod vore egen Fornufft oc
Sind / Oc alt det ſom er imod dette ord
oc vil det forhindre / ſkulle wi bortkaſte
fra vore Oyen oc Hierte / oc det offuer-
giffue oc forlade altſammen / oc holde
oſſ hart ved Ordet / met en faſt Tro / oc
viſſelige tro oc forlade oſſ til / at oſſ en-
delige vederfaris / lige ſom Ordet liu-
der.

Oc huo ſom dette nu kand giøre /
den ſkal icke ſee Døden euindelige /
det er / hand ſkal icke ſmage Dødſens
bitterhed eller nogen Forſkreckelſe / eller
Banghed haffue for Døden eller Guds
vrede i nogen maade / men før end hand
fornemmer nogen Hiertens vee / da er
det alt offuerſtaaet met hannem / Ei-

geruis som wi maa dette see oc forfa-
re hos mange Christne / at de paa de-
ris sidste tid ere saa sødelige hen dø-
de paa deris Sote seng / som de haffde
faldet i en Søffn / oc ingen Tegn giffuet
fra sig til nogen Forstreckelse eller sorge
for Døden i nogen maade. Men der i-
mod see wi de wgudfryctige dø hen i stor
Jammer / Sorg oc Bedrøffuelse / oc
ville saa nødigt skillies ved denne Ver-
den / Ja de ocsaa ville icke gierne høre / at
nogen taler om Døden / oc deris Hierte
kølner i dennem / naar som de høre Død-
sens naffn neffnis / eller mand taler om
Pestilentze.

Saa skal mand her mercke / at dette
ord Døden / heder icke her den legem-
lige Død / naar Legemme oc Siæl skil-
lies at fra huer andre / men det mercker
her den euige eller den rette Død / som
er / naar it Menniske føler oc fornem-
mer den gruelige Forskreckelse oc Beff-
uelse for Guds vrede / Synden / Døden
Helffuede oc Dieffuelen / huilcket Scriff-
ten kalder Helffuedis banghed oc angest.

 Oc

Oc denne Død haffuer Christus lidt alene / den tid hand suetis blodige Taare paa Olie bierget vdi Vrtegaarden / oc der hand raabte paa Kaarsset: Min Gud/ Min Gud/ Hui haffuer du forlat mig/ oc denne Død haffuer Christus offueruundet / oc den Seyeruinding som hand da fick offuer samme Død haffuer hand skenckt oss / som tro paa hannem/ at wi skulle aldrig see eller smage den Død til euig tid/ oc saaledis haffuer hand foruandlet den rette euige Død til en rolig søder Søffn/ hos alle Christne som tro paa hannem / oc hans hellige Ord beuare.

Johan: v.

Sandelige / sandelige / siger ieg eder: at huo som hører mine Ord oc troer paa den / som mig haffuer vdsendt/ Hand haffuer det euige Liff / oc kommer icke for

Dommen: Men hand er trengt igiennem fra Døden til Liffuet.

OM end skiønt ingen anden trøstelig Lærdom vaare i Scrifften/da maatte wi rundelige lade oss nøye met denne/oc vaare tilbørligt at wi denne hente paa vore Knæ fra Verdens ende. Her høre wi at Christus atter suer oc stadfester sin Foriættelse met en høyere Ed/ som tilforn/ at wi icke skulle tuile i nogen maade/oc siger hand saa met stor flitighed: Huo mit Ord hører/ oc troer paa den som mig haffuer vdsent/ hand haffuer det euige Liff etc. Fordi hand vil her met giffue tilkiende/ at ingen kand tro paa Gud/ eller forlade sig paa hannem/ vden den som haffuer tilforn hørt CHristi mundelige ord/ Oc saaledis haffuer Gud obenbaret oss sin vilie/ sit Hierte oc Velbehagelighed vdi Christi Ord oc Predicken oc det hellige Euangelio: Ligeruis som hand nu i dette hans Ord biuder oss til oc skencker alle sine himmelske Gaffuer oc skenck/oc foruden

dette Ord / huilcket CHristus haffuer lagt vdi sine Tieneris Munde som der skulle predicke oc forkynde / kand ingen rettelige kiende Gud / oc fast mindre sætte til hannem alt sit Haab oc Fortrøstning i nød oc trang / Men mere frycte oc redis for hannem / ligeruis som for en vred / hastig Dommere oc Tiran / som vil hannem myrde oc nedersencke i Helffuedis affgrund.

Men hvo det trøstelige lifflige Christi ord vil høre aluerlige / oc holde sig der til met en sterck Tro / oc aldelis forlade sig til / at Gud er god / oc saadan som CHristus bescriffuer oss hannem oc faaremaler / det er / at hand er Naadig / Barmhiertig / en god oc frommer Gud / der mildelige seer til oss / oc biuder oss all Naade oc Barmhiertighed til / oc loffuer oss alt gaat / den haffuer det euige Liff / oc er nu it Guds Barn / som hør til Himmerigs rige / hand kommer oc icke for Dommen / det er / hand tencker icke vdi sit Hierte / at Gud er hannem vred / ligeruis som en streng oc vred

Dommere/ der hannem vil fordømme/ Men hand tencker oc forlader sig til / at Gud er hannem mild oc god / oc haffuer taget hannem vdi sin naadis Skiød/ oc haffuer hannem saa kiær / som sin egen enbaarne Søn / Fordi at komme for Dommen er icke andet / end handle met Gud foruden Christo/oc føle hans vrede euindelig. Saa følger der effter:

Men hand er trengt igiennem fra Døden til Liffuet.

DEt er/hand haffuer alle rede offueruundet Døden : Hand er død/oc igien Opstanden aff Døde/ oc skal icke mere dø her effter / Fordi Christus (som tilforn er sagt) taler icke her vdi denne Sententze om den legemlige død / naar Legeme oc Siæl skillies fra huer anden/ fordi saadant er icke nogen Død / men en søder Søffn hos de Christne: Men de andre er en haardere Død/ at forskreckis for Synden/ Døden/ Helffuede oc Guds vredt/ Naar it

Menniske føler Helffuedis forskreckelse / Hiertens Sorg oc Banghed for Synden / at Hiertet maa sprecke i tusinde stycke / Om huilcken Død screffuet staar Psalmo 116 : Dødsens baand haffue mig omkring sæt / oc Helffuedis banghed haffuer rammet paa mig / Jeg er vdi Jammer / Sorg oc Bedrøffuelse. Ja naar saadan Forskreckelse / Angest oc Hiertesorg er borte fra oss / oc offueruunden vdi Christo / saa maa mand da sige / at Døden er vorden min Søffn / oc da er det alene en Barne død / naar som de fem Sind dø hen alene: Oc saaledis dø alle Gudfryctige / besynderlige de som tilforn i deris Liffs tid ere vel vdarbeydede oc trætte / aff allehaande Bekumrelse / Anfectinger / Kaarss / Sorge oc Gienuordighed / som de haffue lidt her vdi Verden : Som de hellige Patriarcher / Adam / Set / Noha / Sem / Abraham / Isaac / Jacob / oc den hellige Prophete Dauid / ere døde / Oc mange gudfryctige Mend vdi vor tid / som haffue dogført it mødsampt Leffnet /

net/ fult met Sorge oc Bedrøffuelse/ oc mange Anfectninger lidt her vdi Verden aff Dieffuelen oc onde Mennisker / at de haffue lenge foruentet oc ynsket sig saadan Barne død : Ligeruis som wi maa see vdi dette Exempel om denne hellige Oldefader Simeon/ Lucæ 2: At den tid hand haffde offuerleffuet den glædelige tid / at Messias all Verdens Frelsere vaar fød / da begynder hand at sige: O HErre lad nu din Tienere fare i Fred/ som du loffuet haffuer/ Fordi mine Oyen haffue seet din Saliggiørere. Derfaare er det icke vnder / at de Vgudfryctige oc rasende Mennisker / som leffue altid i suss / oc gaa paa Rosen her vdi Verden / forskrecke oc forfærde sig saa hart for Døden oc Pestilentze: Fordi de haffue dette Liff saare kiert: Oc alt hues dennem lyster at haffue i denne Verden / oc vide icke huad en ond Dag er / oc besynderlige haffue de icke heller ligget siuge vdi dette Hospital / der som mand strider oc feeter met Samuitzheds bekumrelse oc Hiertens forskreckel-

se/

se / oc de haffue neppelige hafft i all de- ris Liffs tid / en ret Fristelse eller Anfect- ning udi deris Hierte / oc ere der til met / helbrede / karske oc sunde. Disse maa vel sige som screffuet staar i Syrach. Syrach 41: O død hui est du saa bitter / Det Menniske som heldst vilde leffue / æde oc dricke etc. Oc der met maa det- te vere nock sagt om denne Sententz oc Lærdom : Wi ville nu begynde paa en anden.

Matth: x.

Kiøber mand icke to Spurge for en Penning / dog falder ingen aff dennem paa Jorden / uden eders Faders vilie ? Saa ere ocsaa alle eders Hoffuet Haar talde / Derfaare skulle i icke frycte / Thi i ere fast bedre end mange Spurge.

Chri-

Christus lærer oss her / huor stor en flitig oc faderlig opsiun Gud almectigste haffuer paa alle sine / oc seer saa nøye til dennem / at hand oc teller alle deris Haar paa deris hoffuet: At mand icke finder en Moder som haffuer saa stor flitighed oc nøye tilsiun paa sit Barn / at hun teller alle Haarene paa Hoffuedet: Effterdi nu at Gud haffuer oss saa hiertelige kier / som tro paa hans Søn Christum / oc bekiende hannem / at hand oc teller Haarene paa vore Hoffuet / saa at Dieffuelen kand icke røre eller vddrage oss det mindste / vden Guds vilie / Huorlunde skal eller kand da Gud lide eller tilstede Dieffuelen at føre oss nogen dødelig Siugdom paa eller Pestilentze / met mindre end hand det tilsteder hannem?

Derfaare følger her effter / at aldrig kand eller maa nogen wlycke / huor ringe hun er / vederfaris nogen Christen vden det er Guds egen gode oc naadige vilie / oc naar det kommer oss selff til gode oc beste / Ligeruis som wi maa see vdi det

Exem-

Exempel Jobs / at den tid Gud tilstede Dieffuelen / at hand maatte plage den fromme Job paa hans Gods oc Børn / da maatte hand icke røre hannem selff / Derfaare om Pestilentze endnu regerede dobbelt saa saare / da skulle wi dog icke giffue oss offuer / eller nogen forlade sit Kald / Men huer vdi sin sted skal io saa flitelige nu som tilforn tage vare paa det / oc icke anderlunde end der vaare ingen Pestilentze forhaanden / oc idelige tencke / at Gud haffuer taget oss vdi sit Skiød oc Beskermelse / oc seer paa oss met all flitighed / oc fast nøyere end en Moder varer paa sit Barn / som ligger vdi Vogen / oc sørger for det / saa varer Gud paa oss oc teller alle vore Haar paa Hoffuedet / oc er stedse hos oc omkring oss / met sin hellige Naade oc beskermelse / Oc ligeruis som der staar screffuet i Psalmen 56: Saa teller hand oc vaacter alle vore Fodspor / oc slaaer en Vognborg omkring oss / oc der met affuerger oc forbiuder Dieffuelen / at hand icke maa eller

kand

kand giøre eller føye oſſ den mindſte ſka-
de til ſom hand gierne vilde / vden Gud
tilſteder hannem det / Derfaare ſkulle
wi idelige haffue diſſe Ord vdi vore
Hierter oc Mund: Er Gud met oſſ / huo
kand da ſkade oſſ: Item: Jeg vil vere hos
hannem i nød oc trang / oc frelſe han-
nem der fra / Pſalmo 91. Alt ſaaledis
ſkulle wi nu frimodelige giffue oſſ hen
imod Døden naar behoff giøris / oc met
en ſtadig Tro til Chriſtum / foracte oc
vdſlaa alle Dieffuelens tancker aff vore
Hierter / oc betencke at Gud er ſtørre /
ſterckere oc mectigere / end alle Dieffle
oc Helffuedis Porte / ſom Chriſtus
ſiger Johan: 10: Min Fader er ſtørre
end alle andre / oc ingen ſkal kunde riff-
ue hannem it aff ſine Faar aff Hender-
ne. Men huo ſaaledis vil foracte Dieff-
uelen / ſaa maa det alt ſkee vdi Guds
fryct oc i Troen / oc met en ſterck gude-
lig Bøn: Fordi mand finder vel mange
voffue Halſe / de ſom vel kunde foracte
Peſtilentze / oc tratze met Dieffuelen /
Men effterdi at de leffue foruden Guds
fryct

frycte oc Troen/ i suff oc duff/ oc giøre de-
ris Næste offuerlast/oc ingen Miskund/
Oc ere icke iførde det Aandelige Har-
nisk / saa fører Dieffuelen dennem hen
huort hand vil / oc handler met dennem
som hand lyster.

Ja huad giørs det off da behoff /
at wi saa nieget fryete / oc forskrecke off
for Døden oc Pestilentze / Efftersdi wi
haffue saa naadig en Gud / venlig /
from oc barmhiertig / som elsker off li-
ge saa meget / som hand elsker sin eniste
Søn Christum : Fordi CHristus siger
saa Johan : 17 : Paa det at Verden
maa bekiende/ at du haffuer vdsent mig
oc elsker dennem / Ligeruis som du mig
elsker. Item: Oc ieg haffuer dennem
forkyndet dit Naffn / oc vil dennem det
forkynde / paa det at den Kierlighed /
met huilcken du elsker mig / kand bliffue
i dennem / oc ieg ocsaa i dennem. Der
høre wi endelige / at CHristus beder
Gud sin himmelske Fader / at hand vil
elske off / ligeruis som hand elsker han-
nem / Oc Christus selff vil ocsaa bliffue
vdi

vdi oss: Ja huorlunde kand nu Christus noget finde dette liffligere/ sødere oc trøsteligere tale/ end naar hand siger oc beder/ at den Kierlighed / met huilcken Faderen elsker hannem / maa bliffue i oss: Derfaare skulle wi altsomflitteligste betracte oc begrunde disse Ord vdi vore Hierter / saa faa wi der vdaff Trøst/ Husualelse/ Styrcke oc Glæde:

Fordi huo kand nu dette nogen tid betencke / huilcken en wsigelige Kierlighed dette maa vere / met huilcken Gud Fader elsker sin enbaarne Søn / som er vdgaaen vdaff hans eget Hierte / vdi huilcken Guddommen boer visselige / oc er Gud Faders euige Skin oc Billede/ Colloss: 2: Formedelst huilcken Gud haffuer skafft den gantske Verden / oc i huilcken hand haffuer lagt all Vijsdom oc christelig Bekiendelse:

Ja alle Engle oc Helgen kunde icke nogenlunde/ enten met Tunge/ Tale eller oc met Tancker / besinde den store Guds Kierlighed / met huilcken hand

 haff-

haffuer elsket sin enbaarne Søn aff Euighed. Saa siger nu Christus her / at hans Fader elsker oss lige saa / som hand elsker hannem.

Oc ligeruis som Gud Fader aldrig kand eller vil afflade at elske sin Søn: Saa kand oc vil hand icke heller nogen tid afflade at elske oss / om wi tro paa Christum: Wi maa oc vere saa synde fulde / skrøbelige / ælendige oc iammerlige som wi kunde / Wi komme oc huort wi kunde i allehaande Nød / Død / Helffuede oc Dieffuelens fristelse / saa skulle wi endog icke skillies fra Guds kierlighed: Thi Gud vil icke forlade oss / hand vil end da vere oc bliffue vor naadige Gud oc barmhiertige Fader til euig tid.

Her til høre ocsaa de trøstelige Sprock oc Lærdomme / som staa i den 139. Psalme.

Huort skal ieg fare hen for din Aand? Oc huort skal ieg heden

den fly fra dit Ansict? Far ieg op i Himmelen / saa est du der? Oc skiuler ieg mig i Helffuede / saa est du oc der? Tager ieg mig Vinger til om Morgenen / Oc flyer til det yderste Haff / Saa skal endog din Haand følge mig der hen. Oc din høyre Haand holder mig op / Oc beder ieg / at Natten maatte skygge mig / saa liuser da Natten mig som en Dag.

MEt disse ord giffuer Propheten tilkiende / at ingen Wlycke / nød eller Fare er saa stor / gruelig eller forskreckelig / som nogen kand hende størst optencke / at Gud vil io der vdi stedse vere hos alle sine / oc endelige hielpe dennem der aff / oc om de end sade mit i Helffuede / da skulle de endog icke skillies fra Gud eller riffuis vdaff hans Hender oc Beskermelse.

Met disse ord kommer det offuer
ens som screffuet staar Ro-
man: 8:

Huo kand skillie oss fra Guds Kierlighed: Bedrøffuelse / eller Sorge? Forfølgelse eller Hunger? Fattigdom / Fare eller Suerd? som screffuet staar / (Psalm: 44.) For din skyld (HERRE) maa wi alt vere til rede / At gaa i Døden huer Dag / oc ere regnede som de bundne Faar / der bort dragis til Slacteren: Men i alle disse ting da haffue wi Seyeruinding for deris skyld / som oss haffue elsket / Fordi ieg er viss (siger S: Pouel) At huercken Døden eller Liffuet / ey Engel eller offuer Engel / Førstedømme eller Mact / oc intet som nu er eller komme skal / høyt eller dybt /

eller noget andet Creatur / maa eller kand skilie oss fra Guds kierlighed som er i CHristo JHesu vor HERRE.

DJsse ere S: Pouels ord / som hand vilde saa sige: Om Gud vilde end skiønt lade oss offuergaa mange atskillige Anfectinger / Bedrøffuelse / Gienuordighed oc Wlycke / som wi kunde plagis met her i Verden induaartis eller vduaartis / da vil hand icke alligeuel forskiude oss fra sin Naadis Skiød / oc icke heller vende sin Kierlighed fra oss: Men det skal vere en Faderlig straff / oc altsammen komme oss til det beste / Fordi Gud vil oss giffue saa stor Trøst oc Styrcke vdi vore Hierter / formedelst den hellig Aand / at wi aldelis skulle offueruinde allehaande Gienuordighed oc Anfectinger / som oss kand hende i denne Verden / men dog icke aff oss selff / Men for hans skyld som oss elskte haffuer / det er / CHristus. Fordi at i

Christo skulle wi altid offueruinde oc beholde Seyer / om Dieffuelen vaare end en gang saa mectig / listig oc grum : Oc derfaare skulle wi føre denne Titel / at wi ere Seyeruindere / oc Herrer offuer Synden / Døden / Helffuede / Dieffuelen oc Verden / Oc saadan Seyer haffuer oss vor kiære HERre oc Saliggiørere CHristus skenckt / 1. Corinth : 15. Hannem skee Loff / Ære oc Priis fra nu oc til Euig tid / Amen.

Oc derfaare ville wi nu denne Priis beholde om end all Verden oc Dieffuelen plagede oc reffue oss i stycker / oc Helffuede kunde oss opsluge. At saa ringe oc lidet som dette kunde skade Christo / at hand maatte lide Pine oc bliffue Død / saa ringe skal det oc skade oss / naar wi lide Død / Sorg / Modgang oc Forfølgelse / Oc ligeruis som Synden / Louen / Døden / Helffuede oc Dieffuelen haffue anfectet Christum / Saa maa de oc anfecte oss : Wi ville dog alligeuel paa det sidste siunge met Christo : **O Død huor er nu din**

Brod

Brod? Oc du Helffuede/ huor er din Seyer? Oc ligeruis som de nu haffue spaattet oss her i denne Elendighed/ saa ville wi oc met det snariste spaatte dennem i det andet Liff/ naar wi fare i Lufften oc skine som den klare Soel.

Esaiæ lvj.

Fordi at de Retfærdige bliffue borttagne fra Wlycke/ oc de som retuijslige haffue vandret/ komme til fred oc huile i deris Kammer.

DIsse ord beuise oc klarlige / at de Christne naar de skillies fra denne Verden/ icke dø slæt hen/ Men de komme til deris huile oc fred / oc smuckt sactmodelige huile i deris Graffue som i deris egne soffue Kammer / til den yderste Dag.

Denne huile oc fred som de Vdualde haffue / Den haffue de hellige vdi

det gamle Testamente kaldet Abrahams Skiød / eller for Abrahams tid Adams Skiød / Men i det ny Testamente kaldis det Christi Skiød / oc kommer offuer ens met Christi ord / Matth: 20: **Gud er icke de Dødis Gud / men de leffuendis.**

Her falder nu it Spørsmaal ind / At efftordi dette er klart / at de Vdualde Siæle huile oc leffue / huad er det da for en huile eller Leffnet?

Der suarer Doctor Martinus Luther saa til oc siger / at wi skulle icke bekymre oss der met / eller meget der om disputere / det er nock / at wi vide at de Christnis Siæle komme icke vdi nød / Fare eller Pine / naar de skillies fra Legemet / Men dennem er beredt deris soffue Kammer / oc huile sted hos Gud.

Dog der er en skilsmisse imellem den Huile oc Søffn som wi nu haffue her vdi dette Liff / oc den anden Søffn som wi da skulle faa i det andet: Fordi at naar wi nu her soffue / da vide wi intet huad der skeer i Verden / ont eller

gaat/

gaat / huad heller der brender da nogen steds eller Manddrab skeer/ etc. Men deris Siæle som ere vdualde / soffue icke saa / at de intet befinde / Men de soffue oc vaage dog / oc høre idelige oc see Gud oc Englene tale met dennem. Derfaare er den Søffn / vdi det andre Liff fast dybere / end denne Søffn i dette Liff / oc skeer saaledis / at de vdualde leffue i saadan Søffn for Gud oc i Gud / Derfaare haffuer det sig met de Christnis død icke anderledis / end som en Moder legger sit Barn neder i Vogen at soffue / saa at naar det haffuer vdsoffuet/ skal det vaagne op : Lige saa legger oc Gud sine Helgen / naar de skillies fra denne Verden/ neder i deris soffue Kammer oc huile Seng / der at soffue sødelige / til saa lenge at Gud kalder dennem op igien paa den yderste Dommedag.

Men met de Vgudelige haffuer det sig anderledis / Fordi Scrifften siger icke at de saaledis som de Gudfryctige komme til huile oc fred/ Men siger

 slæt

flæt hen / at de dø naar de skillies fra denne Verden / Men om de strax begynde at lide Pine eller Helffuedis hanghed / som den Rige mand vdi Euangelio Luca 16 / Eller om deris straff oc pine sparis dennem til den yderste Dag / det kunde wi icke vide / Men det er vist at de icke ligge oc huile i saadan stille oc rolig Søffn som de Vdualde.

Her maatte nogen sige : Ja disse ere vel skøne / liffsalige oc trøstelige Ord at naar ieg hører dennem / da tyckis mig at ieg vilde da huerckenfrycte for Døden eller nogen Wlycke / Men ieg veed icke huorlunde det haffuer sig met mig / at naar ieg seer saa mange Lig bæris til Jorden / saa er da mit Hierte saa forstrecket / oc Dieffuelen begynder da at male mig Døden saa forstreckelige fore / at ieg icke veed huort ieg vil hen for Frycte oc Redsel / Saa kommer mig oc denne tancke i Sinde : Ah huad vilt du giøre? Huorledis skal det nu gaa dig / om du nu skulde dø?

Suar.

Suar.

SAadanne tancker haffue icke aleniste
alle Christne almindelige / Men oc-
saa de Helgen / at de stedse haffue for-
get/ at deris Tro maatte feyle dennem/
oc Gud maatte lade dennem forsiuncke:
Men dette er icke farligt for dennem /
som saadanne Tancker føle oc lide/ For-
di de beuege dennem til Ydmyghed/ Lyst
oc Kierlighed til Guds Ord oc til gude-
lige Bønner / oc lade icke de Christne
bliffue for meget trygge oc secker / Oc
saadanne Tancker oc Redsel paaminde
oss ydermere / At wi endnu haffue Kiød
oc Blod at leffue met/ Men dette er saa-
re farligt hos de andre / som aldelis ere
Vgudfryctige / oc ingen Fryct oc For-
skreckelse haffue tilforn fornommet i de-
ris Hierter for Døden oc Guds vrede /
før end paa det sidste / at de komme vdi
Døds nød / saa bliffue de saa bange oc
mistrøstige / at de aldrig vide huort de
ville hen for sorge oc bedrøffuelse/ Der-
faare skulle wi oc stedse haffue Døden i
vor

vor Hukommelse / i men wi leffue oc lide vel / oc saaledis berede oss til Døden / oc forlige oss baade met Gud oc Mennisken / før end Døden hastelige kommer paa oss / oc forrasker oss.

Derfaare skulle wi idelige oss saaledis trøste oc husuale / Naar saadanne suare Tancker oc Fryct kommer paa oss for Dødsens forskreckelse:

Først / at Gud pleyer saaledis at skicke sig oc handle met sine Helgen / at hand lader dennem først bliffue suage i Troen / før end hand siden vil giøre dennem stercke oc faste met sin hellige Aand / paa det hand saaledis vil der met beuise sin Mact / Oc at wi aldelis intet kunde aff vor egen Formue vden Guds naade / oc lære saaledis / at det er sanden som Christus siger / Johan : 15 : Foruden mig kunde i intet giøre / det er / huercken begynde eller fremfare / eller bliffue bestandige vdi Troen til Enden: Der om taler ocsaa Propheten Dauid / der hand siger, Psalm : 116 : Naar ieg

er

er nedertryckt ſaa hielper du mig/det er / naar mig tyckis at det er nu aldelis vde met mig / at Dieffuelen oc Friſtel=ſen haffue mig aldelis vndertuingt / oc haffue offuerhaand / oc Haanden oc Troen er vdſluct i mig / Saa kommer du min HERRE oc Gud / oc giør det brødne oc ſønderknuſede Rør helt igien/ oc kommer den rygende Taande til at brende / Ja ſaaledis giør du mig atter til en ſterck Chriſten / ſom nu tør ligge Dieffuelen vnder Øyen / oc biude han=nem Tratz / at ieg ſom tilforn redis oc fryctede for it blæſende oc ryſtendis Løff/ redis nu intet oc fryeter / om end ſkiønt den gantſke Verden fulde i Hul / Tor=den/ oc Liunild ſloge her neder til met.

Ligeruis ſom wi maa dette herlige ſee vdi alle Helgens Exempel fra Ver=dens begyndelſe / Huorledis de haffue met det førſte veret ſuage i Troen/men naar de haffue veret i ſtørſte Fare / da ere de bleffne ſaa ſtercke oc wfor=ſkreckede ſom Løffuer / oc ere ſaa met glæde gangne hen til Døden / oc al=

lehaan=

lehaande Pine oc Martir : Ligeruis som wi læse om den hellige Romerinde Anastasia / den tid hendis Mand loed kaste hende neder i Tornet / da vaar hun met det aller første saa meget sorgefuld oc bedrøffuet / Men den tid hun bleff ført til Pine oc Martir / da bleff hun saa trøstig / frimodig oc sterck vdi Troen / at hun ocsaa gick til døde met stor Glæde.

Ja huor bedrøffuet vaar den hellige Patriarck Jacob / den tid hans Broder Esau drog imod hannem. Gene : 33 : Men i denne bedrøffuelse giorde Gud hannem saa sterck vdi Troen / at hand oc stride oc vandt Seyer / baade aff Gud oc aff Menniskenn. Lige saa regerede oc den ypperlig Apostel S : Peder / hand vaar meget suag i Troen / den tid Christus lide sin Pine oc Død / at hand oc tre gange forsuor hannem aff fryct oc redsel / Men strax effter Christi Opstandelse paa Pintze dag / bleff hand saa sterck vdi Troen / at hand torde da dristelige opstaa i alle Jøders forsamling / at

straffe

straffe oc skelde de høye Prester / oc fryc-ter sig icke da for nogen Wlycke.

Men det Exempel om den hellige oc store Prophete Dauid / bør oss syn-derlige at mercke / Ja huor offte haffuer hand veret saa skrøbelig i Troen / at det siuntis hannem saa / at der vaar icke en gnist aff Troen mere vdi hannem / som det skede den tid hand flyde for hans Søn Absolon / Fordi hand da sag-de / oc giorde sin Bøn til Gud paa sam-me tid / saaledis:

Psalm: lv.

O HERre see til mig / oc hør min Bøn / huor ynckelige ieg sør-ger oc iamrer mig. Mit Hierte er bange i mit Liff / Oc Dødsens fryct oc redsel er falden offuer mig. Redsel oc Forfærdelse er kommen paa mig / Oc gruelsen er falden offuer mig. Oc ieg sagde: Ah haff-

de

de ieg Vinger som Duer / at flye bort / at ieg kunde nogen steds skiu-le mig?

IA huor er nu den stercke oc dristi-ge Helt Dauid / der hand slog den grumme Løffue / oc myrde Goli-ath: Men see her / huor snart hand bleff en anden Mand / oc huor sterck oc wforfærdet hand bleff / at hand torde nu strax dristelige sige / Psalm: 3. Jeg frycter mig icke om end mange Tusinde / ville mig omkring sæt-te / O HERRE stat op oc giør mig Bistand. Item. Psalm: 27: HERREN er mit Liuss oc min Salighed / For huem skal ieg fryc-te mig? Ja vaare de endnu saa mange mine Fiender oc Modstan-dere / som ville mig offuerfalde / De maa vel løbe til oc begynde / dog falde de tilbage / Oc vaare ieg end-

nu

nu belegret aff alle mine Fiender/
da ſkulde endog mit Hierte icke fryc-
te ſig / Fordi HERREN er min
ſtyrcke / Oc HERren er min be-
ſkermere etc.

HVem giffuer nu ſaa haſtelige den-
ne forſkreckede Dauid ſaadant
Hierte oc Mod: Alt den ſamme
der lod hannem tilforn bliffue ſaa ban-
ge oc miſtrøſtig / Paa det hand ſaaledis
kunde holde hannem vdi Ydmyghed.

Oc ligeruis ſom Gud regerede nu
denne ſtore / drabelige oc hellige Mand
Dauid / ſaa regerer hand ocſaa alle ſine
Helgen oc Vdualde til den yderſte
Dag / at hand førſt lader dennem bliff-
ue ſaa ſuage oc ſkrøbelige/ oc ſtrax retter
hand dennem op igien / oc giør dennem
ſaa ſtercke vdi Troen / at de huercken
fryctte ſiden for Døden / Helffuede oc
Dieffuelen/ eller nogen Vlycke/ oc det-
te ſkeer altſammen herfaare/ ſom S:
Pouel ſiger / 2. Corinth: 1. At wi icke

E ſkulle

skulle drifte oc forlade oss paa oss selff / eller paa vor egen mact / men paa Gud alene som giør de døde leffuendis / Derfaare skalt du dette vide / at naar du fornemmer saadan foruandling vdi dit Hierte / at du stundem est suag vdi Troen / oc bliffuer saa atter sterck / da staar din Sag vel / oc da gaar det christelige til met dig.

Oc siden skulle wi ydermere holde oss hart ved disse efterfølgende Sprock oc Sententzer:

j. Corinth: x.

Gud er trofast oc vil oss vel / oc lader oss icke bliffue forsøgte offuer vor Formue: Men skaffer det saa / at Fristelsen faaer ende / oc den kõmer oss til gode / at wi kunde den taale oc bære:

OM Gud end skiønt tilskicker oss mange store Fristelser / Bedrøffuelse oc Gienuordighed her i Ver-

i Verden / saa forskaffer hand det saa alligeuel / oc formilder det onde oc Fristelsen / at wi det altsammen kunde fordrage oc lide / Fordi hand giffuer oss sin hellig Aand i vore hierter / hand trøster oc styrcker oss / at wi kunde imodstaa Dieffuelsens stød oc Anfectning / Fordi hand er en from oc trofast Gud / som altid vil oc søger vort beste / oc som wi siunge vdi Psalmen: Hand bruger imod oss ingen argelist / Men tucter oc reffser oss / som en kierlig from Fader tucter sine kiære Børn / Oc ligeruis som Propheten Hieremias siger Threnorum 3: GVD hand bedrøffuer vel / Dog forbarmer hand sig atter effter sin store Barmhiertighed / Fordi hand icke plager oc bedrøffuer Menisken aff Hiertet. Item Esaie 54: Jeg haffuer vendt mit Ansict fra dig vdi it Øyeblick aff ret vrede. Men aff euig Naade oc Miskund / haffuer ieg atter forbarmet mig offuer

dig / siger HErren din Frelsere: Item / Psalm 68: Gud legger oss en heffn oc straff paa / Men hand hielper oss oc der fra igien.

Som Propheten vilde saa sige: Kand Gud legge oss stor straff oc heffn paa / oc lade oss falde i Fristelse: Saa kand hand ocsaa giffue oss krafft / styrcke oc mact / at wi kunde dennem fordrage oc lide / oc altsammen offueruinde vdi hannem.

Oc saadan Troskab beuiser Gud oss icke aleniste nu oc altid i men wi leffue / Men ocsaa paa vor sidste tid / naar wi skulle vandre hen aff denne Verden / Da beuiser hand sig allermest som en from trofast Gud / styrer oc affuerger Dieffuelen / at hand icke ydermere skal friste / forferde oc forskrecke oss for Døden / end wi kunde taale oc bære / Hand trøster da oc husualer vore Hierter i all vor største nød oc trang / forøger Troen i oss / oc giffuer sin hellig Aand i vore Sind oc Samuittighed / som

kand

kand hielpe oss oc bestyncke vor suaghed/ at wi kunde da bliffue bestandige til Enden / oc hand idelige beder for oss hos Gud / met en hiertelig oc wsigelig suck: Roman: 8.

Johannis xiiij.

Jeg vil icke forlade eder Faderløse/ Men ieg vil bliffue hos eder.

DEt er / om eder end siunis saa / Dat ieg aldelis haffde forladt eder / naar som i bliffue besøgte met Forskreckelse / Angest / Mistrøstelse oc Vtaalmodighed vdi eders Hierter / at i da icke andet tencke / end i aldelis ere forladne aff Gud / saa vil ieg endog icke lade eder bliffue mistrøstige i saadanne eders tancker / oc falde i Fortuilelse / oc der vdi forderffuis / Men ieg vil saaledis beuise mig imod eder / at i skulle selff befinde det / at ieg haffuer eder icke forladt som eder siunis / Men at ieg er vdi eder / oc i ere i mig / Derfaare

skulle i dette vide/ at io diss haardere nød oc trang / oc Døden trenger paa eder / Jo diss nærmere vil ieg vere hos eder/ oc skinbarlige hielpe/trøste oc husuale eder/ at alle Engle i Himmelen skulle forundre sig/ oc alle Helgen skulle glæde sig der ved / oc alle Dieffle skulle forskrecke sig derfor/ Oc her til hører nu den deylige Sententze som S: Pouel scriffuer i sin Epistel til de Hebreer i det femte Capit: **Fordi wi haffue icke saadan en Biscop / der icke kand haffue metlidelse oc metynck offuer vor skrøbelige suaghed / Men hand er ocsaa forsøgt der vdi allesteds / lige som wi/ dog foruden Synd: Derfaare maa wi dristelige gaa frem til hans Naades stoel / oc faa der Barmhiertighed oc Naade / paa den tid som det oss allermest behoff gioris.**

Disse

Disse ere skiøne oc herlige Ord/som rettelige beskriffue oss / huordan Christus er / at hand idelige vil trøste oc husuale oss/ naar wi ere saa meget suage oc skrøbelige i Troen/oc haffue saa mange Fristelser oc allehaande Tancker / at hand da icke vil lade oss der vdi bliffue liggende / Men hand haffuer en hiertelig metynck offuer oss/ at naar wi allermest ere forskreckede/och saa gaat som forsuage vdi Troen / saa vil hand hiertelige trøste oc husuale oss / oc føre oss paa den rette Vey igien / met hans salige Ord/ Fordi hand haffuer oc selff lidt saadan Fristelse oc Anfectninger / oc selff ligget siug i dette Hospital / vdi huilcket wi bliffue anfectede oc giøris skrøbelige oc suage/Ligeruis som den 22. Psalm : dette oss nocksommelige beuiser / den tid CHristus raabte paa Kaarsset : Min Gud / Min Gud/ Hui haffuer du forlat mig.

Item Psalmo 69: Jeg siuncker neder (siger Christus ved Propheten)

i den diube Swelg / som ingen grund er vdi. Item: Jeg er nedersiuncken i det diube Haff / oc Floden vil mig forsencke. Item: Siunen vil mig forgaa / saa lenge haffuer ieg tøffuet effter HERREN min Gud / etc.

Derfaare siger nu denne S: Pouels Epistel ret her vdi: Huilcken (det er Christus) som oc forsøgt er i allehaande Fristelse / saa vel som wi. Det er / hand haffuer lidt oc forsøgt alle de samme Fristelser / som wi kunde lide / oc veed saare vel / huad saadanne suage / skrøbelige oc bedrøffuede Menniske gaa til Hiertet i saadan Fristelse / Fordi hand haffuer det selff forsøgt / den tid hand vandrede her paa Jorden i Menniskelige natur / oc besynderlige den tid hand bleff forskrecket for Døden / Oc suetis blodige Taare i Vrtegaarden.

Der-

Derfaare naar wi fornemme oc føle vor suage Tro oc Angest for Synden i vore Hierter / met Utaalmodighed oc stor Forskreckelse for Døden / da skulle wi icke meget tencke paa vore tancker / oc disputere met vore Hierter / huor det skal gaa oss / Men flux træde frem met Frimodighed oc en gudelig Bøn til den Naadestoel / det er / til Christum / oc paakalde hannem inderlige / oc sige:

O HErre Jhesu Christe du kiære trofaste Frelsere oc Saliggiørere / som haffuer offret dig selff paa Kaarssens gallie for alles vor Salighed. Jeg beder dig ydmygelige for din hellige bittre Død oc Pine / ver mig arme Syndere naadig oc barmhiertig / oc forlad mig alle mine Synder for dit eget hellige Naffns ære skyld /

oc bestyrcke min suage oc skrøbe-
lige Tro i mig / Trøste mit Hierte
met din hellig Aands Naade / at
ieg icke aff kiødelig suaghed bliff-
uer mistrøstig / oc forsager dig i
saa mange Fristelser / som mig nu
daglige faarekommer i denne æ-
lendige Verden / oc stil Dieffue-
len / at hand icke faar mact yder-
mere at friste mig / end ieg arme
suage Menniske kand taale oc for-
drage / Hielp mig ocsaa / at ieg vdi
Fristelsen icke skal vnderligge oc fal-
de / Men altid vdi dig oc forme-
delst dig offueruinde oc opstaa i-
gien / oc alt mit Haab oc Tilfluct
haffue til dig / oc stedse findis i din
Naade oc Venskab / oc siden chri-
stelig dø oc affgaa aff denne Ver-
den / oc komme til Himmerigs ri-

ge / der at loffue / ære oc prise dig til euig tid / Amen.

OC naar du saaledis beder inderlige aff Hiertet / saa skalt du strax befinde / at saadan Bøn skal icke vere giort til forgeffuis : Oc her til hører nu det sprock Esaiæ / Capit : 42. Gud vil icke sønderbryde det sønderknusede Røer : Oc icke heller den rygende Tande aldelis vdslycke.

Det sønderknusede Røer oc rygende Tande eller Hør / er icke andet end it mistrøstigt Menniske / som Troen er suag oc skrøbelig i / dette vil Christus icke forsmaa oc forskiude / Men naadelige handle met hannem / trøste oc husuale / at hand i Troen skal huer dag mer end den anden / forbedre sig oc bliffue stercker / Ligeruis som en kierlig Moder handler saa sactmodelige met sine smaa Børn / oc tager saa nøye vare paa dennem / oc er saa flitig at føde dennem op / til saa lenge at de bliffue al-

tid

tid io sterckere oc større/ Alt saaledis vil Christus omgaaes met oss suage oc skrøbelige Christne / oc idelige hielpe/ trøste oc husuale oss met sin hellig Aands naade/ indtil Enden/ som screffuet staar ved Propheten Esaiam / Capit: 46. Item / oc en anden steds / Capit: 66. Hand vil trøste oss/ som en Moder trøster sit Barn.

Oc dette see wi herlige i det Exempel om hans hellige Discipler / huorledis hand haffuer met stor Taalmodighed omdraget deris suage oc skrøbelige Tro oc Skrøbelighed ? Huor sactmodig oc taalig gick hand om met S: Thoma / som icke vilde tro at Christus vaar Opstaaen aff døde ? Oc huor venlig kunde hand fordrage den daarlige begiering / som Zebedei Sønners Moder giorde/ Matth: 20. Den tid hun bad / at hand vilde lade hendis Sønner side / Den ene ved den høyre / oc den anden ved sin venstre Haand vdi hans Rige / etc. Huilcket hand oc altid giorde met sine hellige Discipler / oc

taal-

taalmodelige omdrog deris ſkrøbelig-
hed : Ja lige ſaa vil hand ocſaa nu oc
til Verdens ende omgaaes met oſſ / oc
fordrage vor ſuaghed oc ſkrøbelighed /
ſom wi kunde haffue enten vdi Troen /
eller ocſaa vdi vort Leffnet / Huilcket
hand ſelff nockſommelige beuiſer / Joh:
6. huor hand ſaa ſiger : Huo ſom
kommer til mig / den ſkal ieg icke
bortſkiude oc forſage. Oc Matth:
11 : Kommer hid til mig alle i ſom
ere bedrøffuede / oc beleſſede / Jeg vil
vederquege oc huſuale eder / etc.

Alt ſaaledis maa wi her begrun-
de oc faaremale oſſ vdi vore Hierter /
huordan Chriſtus er / naar wi begynde
at tuile / om vor Sag oc Troen vaarer
lidet / oc ſiunis at vilde vndergaa / At
wi da hiertelige beſinde / at CHriſtus
er mild oc barmhiertig / oc ſtedſe er hos
oc omkring oſſ / oc varer ſaa nøye paa
oſſ / ſom en Moder varer paa ſine
Børn / at de icke ſkulle fare ilde / oc recker

oſſ

oss saaledis sin Haand / trøster oc husualer oss / oc bestyrcker vor Tro / Bær oc drager oss i sit Naadis skiød indtil Enden / Psalmo 145. Men det skiød som hand bær oc drager oss vdi / det er hans salige Euangelium oc hellige Sacramenter. Derfaare naar wi føle oc fornemme / at Troen begynder at bliffue suag oc skrøbelig i oss / saa skulle wi strax flitelige høre oc lære det hellige Euangelium oc Guds ord / oc gaa til det høyuærdige Sacramente / saa skulle wi da befinde i Sandhed / at vor Tro bliffuer bestyrcket oc fornyet / oc vort Haab oc Kierlighed til Gud bliffuer brendende / Fordi der staar saa screffuet til de Philipper i det første Capit:

Den som vdi eder haffuer begynt det gode / hand skal oc forfølget / til den yderste JHesu CHristi dag?

Det er / den som haffuer begynt oc forarbeydet Troen vdi eder / hand skal oc oppeholde den i eder / forøge

oc be-

oc besterccke hende indtil Enden / oc den som altid haffuer beuist eder denne Naade / at i haffue kundet formedelst hans hellige Ord oc Troen offueruinde / saa mange Anfectninger oc Fristelser/hand skal eder ocsaa hielpe/naar tiden kommer / at i kunde vel skillies hen fra dette Elende/ oc met en sterck oc fast Tro befale hannem eders Siæle vdi sine Hender / Oc fare saa hen met Glæde.

Oc dette mener Christus / der hand siger / Johannis 14 : Jeg er Veyen/ oc ieg er Sandhed oc det euige Liff. Det er / Jeg er eders Troes begyndelse/ Middel oc Enden / Jeg forarbeyder først dette vdi eder / at i kunde tro oc bliffue bestandige vdi Troen indtil Enden / Oc naar som Tiden da kommer / at i skulle hen skillies fra denne Verden / saa recker ieg eder da min Haand / oc rycker eder flux her offuer til mig.

Disse

Disse ere nu de ypperste oc besyn-
derligste Sprock oc Sententzer aff den
hellige Scrifft / met huilcke wi skul-
le trøste oc husuale oss i vore Hier-
ter / i denne farlige Lufft oc Pestilentzis
tid / Naar wi see / at saa mange Men-
niske dø hen / oc wi begynde at frycte for
Døden / Oc dette kand da icke andet vere
mueligt / end at it Menniske / naar som
hand flitelige hører læser oc betracter saa-
danne herlige oc trøstelige Lærdomme /
skal io der vdaff faa trøst oc husualelse i
sit Hierte / effterdi at Gud siger selff saa-
ledis igiennem Propheten Esaiam / Ca-
pit : 55 : **Mit Ord skal icke igien
komme ledigt til mig / Men det skal
vdrette oc forskaffe det som mig er
behageligt : Oc den vel bekomme
som ieg det vdsender til.**

Derfaare naar wi see / at mand bær
de døde Menniske hen paa Baaren / oc
kaste de døde Lig neder i Graffuen / oc
skiuder Jord paa dennem / da skulle wi
icke tencke / som Hedningene giøre / at
det

der er nu altsammen vde met dennem / Men wi skulle der imod strax fatte oc be-griffue saadanne trøstelige oc christelige tancker i vore Hierter / at mand legger dennem neder i Jorden / Ligeruis som i en skøn oc lystig Vrtegaard/eller vdi en smuck huile Seng/ vdi huilcken de skulle da sødelige huile oc soffue indtil Dom-medag / da skal CHristus oc kalde den-nem atter her frem igien met it Ord/Li-geruis som hand kaldede Lazarum op aff Graffuen aleniste met it Ord / oc skal da sige: *Surgite mortui* / Staar op i Døde. Oc da skulle wi allesam-men / som tro paa Christum oc haffue oss iført hannem vdi Daaben / opstaa met leffuendis/ sunde/ stercke / skøne oc herlige Legeme/oc skinne saa herlige som den skiøniste oc klareste Soel / at alle Engle i Himmelen/oc alle Creatur skul-le forundre sig der offuer/oc glæde sig/oc siunge da met oss it euigt Te Deum laudamus / oc prise Gud euindelige/ oc vore forklarede Legeme skulle da bliffue

 saa

saa stercke / at wi met en Finger skulle da kunde opløffte it heelt Bierge / oc saa skarе / skulle wi bliffue at wi i it Dyeblick kunde vere baade i Himmelen oc paa Jordē / oc saa skarp siunede / at wi da bedre kunde see hundrede Mile fra oss / endnu ti Alne hos oss / oc saa glade oc lystige / at wi aldrig kunde bliffue bedrøffuede / Fordi alle Creatur skulle da venlige løbe til / oc omkring oss / oc wi skulle aldrig hungre / tørste / sørge eller bliffue siuge / men altid ære / loffue / tacke oc prise Gud Euindelige / Oc der spaatte Døden oc Dieffuelen / Ligeruis som de nu spaatte oss / oc da siunge met Christo den gladelige Seyer Psalme : O Død huor er nu din Braad? Oc du Helffuede huor er nu din Seyer?

Ja saaledis skulle wi alt da met alle Helgen oc Engle loffue oc prise Gud foruden ende til euig tid / oc tale met dennem venlige oc lifflige / om alle Guds velgierninger oc Creaturs Skabning : Nu i dette Liff tyckis oss dette at vere en

stor

stor glæde / Naar wi nu kunde venlige tale met vore gode Venner / aleniste en Time eller to / eller om wi kunde fare bort tre eller fire Mile til vore Forældre / Brødre eller Systre / oc tale met dennem en føye tid / da siunis det for oss at vere en stor glæde / Men i det andet Liff / kunde wi tale oc glæde oss / Naar / huor / huorledis oc huor lenge wi ville met vore aller kiæriste oc bæste Venner / som wi her paa Jorden haffue / Ja met de hellige Patriarcher / Propheter / Martirer oc alle Vdualde / oc haffue met dennem den aller venligste oc kierligste handel oc omgengelse : Men dette skal først vere vor rette lyst oc største glæde / at wi skulle da see oc beskue Guds Ansict euindelig / fordi wi skulle der vdaff leffue / oc haffue nock aff alleting / saa at intet skal oss ydermere da giøris behoff : Ja kand nu legemlige Spisning her i dette Liff føde oc mætte oss / oc giøre oss stercke / karske oc sunde : Oc Guds Creatur giøre oss saa lystige oc glade: Huor meget meere skal da Guds

 blide

blide Ansict giøre ÷ Ja wi kunde aldrig met Tunger nock vdsige / oc aldrig met vore tancker begribe den store wsigelige herlighed oc glæde / som oss er beredt i det andet Liff / Ligeruis som screffuet staar Esaiæ II. At intet Oye haffuer nogen tid seet / oc intet Ore nogen tid hørdt / oc aldrig noget Menniske nogen tid betenckt den store glæde som Gud haffuer beredt dennem / der hannem elske.

Endog at dette er nu den rette oc sande aandelige Lægedom oc Præseruatiue imod Pestilentze / dog alligeuel vil ieg icke her met forskiude eller forbiude den legemlige Lægedom / oc alle andre Raad oc middel / som Gud haffuer giffuet oc forordineret oss Menniskern til bæste / huilcke en Christen skal bruge / paa det hand skal icke friste Gud / Men den aandelige Lægedom bør at gaa for / oc den bør oss først at taget til oss / ellers hielper den anden intet.

Naar wi nu saaledis haffue indplantet oc befestet disse forscreffne Lærdomme / Sprock oc Sententzer / oc andre saa-

danne

danne aff den hellige Scrifft vdi vore Hierter / oc haffue saaledis bedet Gud om sin hellige Naade / hielp oc bistand i saadan nød oc trang / Saa skulle wi da ocsaa gudelige berede oss / at gaa til det hellige Sacramente / oc anamme vor HErris Jhesu Christi Legeme oc Blod til oss / oc der met beuebne oc beuare oss imod Dieffuelen / vor Samuittighed oc Hierter / oc bestyrcke dennem saaledis om Guds hellige Foriættelser oc naade / fordi Gud haffuer det indsat icke til forgeffuis / Men at wi skulle det bruge til at styrcke vor tro der met / oc stille vore Hierter til freds / at de icke i nogen maade skulle tuile paa Guds hellige Naade for Jhesu Christi død oc pine / oc derfaare haffuer vor HErre Jhesus selff giffuet oss dette visse oc sande Tegn om hans wsigelige Kierlighed mod oss / som er / hans eget sande Legeme oc Blod som hand haffuer vdgiffuet for oss / til Syndernis forladelse / Huo vilde nu icke saadant betencke? foracte eller forsmaa dette høyuærdige Sacramente? Wi skulde dog

de dog heller løbe hundrede Mile veys der effter før end wi ſkulde miſte ſaadan herlig oc dyrebare ſkat/ſom er/vor Herris JHeſu Chriſti eget Legeme oc Blod. Haffuer mand io tilforn i Paffuedommet løbet ſaa mange Mile / oc giort ſaa mange reyſer baade hid oc did / at hente Afflad eller nogle beſynderlige Syndernis forladelſe i atſkillige Steder/ oc ſpart der ingen wmage eller bekoſtning paa / oc vaare dog wuiſſe paa alt det wi ſøgte effter/Men nu wi kunde her bekomme oc viſſelige faa i dette Sacramente ſaa mange oc ſtore himmelſke gaffuer oc ſkenck / ſom ere: alle vore Synders forladelſe til haabe / vor troes beſterckelſe / oc vore bløde Samuittigheds vederquegelſe/ Fordi Chriſtus giffuer oc ſætter oſſ her ſit eget Legeme oc Blod til pant / aff den ſtore hiertelige Kierlighed ſom hand haffuer til oſſ / at wi ſandelige ſkulle haffue Syndernis forladelſe / oc bliffue ſalige vdi hans hellige Død oc Pine / Ja da ere wi ſaa meget lade / fule oc forſømmelige her til/ at

wi

wi enten aldelis foracte dette hellige Sa-
cramente/ eller oc skytte en føye ting her
om/ oc handle vor Sag saa løsactelige/
Ligeruis som her laae nu ingen større
mact paa/ at berede oss imod HErren
i tide / oc flitelige vare paa den sidste
Dag / at wi da ere til rede at følge
met.

Men det er alt Dieffuelen selff/der hol-
der oss saa tilbage/ oc forhindrer oss der
fra / oc vor egen kiødelig tryghed/ at wi
mene at wi haffue endnu langt frem oc
tid nock / oc acte saa icke paa huor haste-
lige Døden kommer / Oc vnder tiden
acte wi oss icke verdige oc beskickelige til/
at gaa til Sacramentet / oc derfaare
holde oss der fra etc. Oc io frommere
it Menniske er/ diss mere anfecter Dieff-
uelen hannem / met saadanne Tancker
oc onde Huskud om hans wuærdighed oc
wbeskickelighed/oc kaster hannem andre
større oc flere forhindrelser i Veyen/ at
hand icke maa eller kand gaa til Sacra-
mentet / saa tit oc offte som hand ellers
gierne vilde oc skulde / oc der imod lader

 vel Dieff-

vel Dieffuelen den rasende oc løse Hob vere met fred foruden saadanne Anfectninger oc Tancker / at de stedse løbe til det høyuærdige Sacramente vberede / som en So til it Tru / Fordi Dieffuelen veed vel at saadanne Mennisske faa icke denne himmelske Skat oc gaffue / som wi nu haffue talet om / men de anamme Christi Legeme oc Blod til deris Fordømmelse / 1. Corinth: 11. Fordi de gaa der til foruden Troen / en sand Penitentze oc Bekiendelse: Oc føle icke en gang Synden i deris Hierte.

Derfaare skal mand her vide / at disse forscreffne Lærdomme oc Sententzer aff den hellige Scrifft / som her tilforn nu ere optegnede / de ere icke her neffnt eller opscreffne nu paa denne gang for den rasende / galne oc vilde hob oc wgudelige Mennisske / som altid leffue trygge i deris Synd oc Ondskab / vdi suff oc duff / oc all wgudelighed effter Dieffuelens vilie oc Legemens lyst oc begiering oc Verdens gerighed / foruden all Miskund oc Barmhiertighed imod

de arme / Fordi ſaadanne wgudelige Menniſke / ia Dieffuels Kroppe / vdi huilcke Dieffuelen boer ſelff / ſom aldrig elſke eller frycte Gud rettelige aff Hiertet / vden aleniſte met vduaartis Hellighedts ſkin / oc altid giøre deris Næſte oc Jeffnchriſten ſkade/tynge / offuerlaſt oc beſuering / Dennem (ſiger ieg) giøris denne trøſt oc huſualelſe intet behoff/de forſtaa den oc icke/om de end ſkiønt høre den læſis eller prediekis/men dennem giøris en anden ſtrengere Lærdom oc predicken behoff/vdaff huilcken de kunde lære at kiende deris ſtore Synd oc Ondſkab oc wgudelige leffnet ſom de ligge i / ſom er: Loffuen oc de ti Guds Budord/ at de der vdaff kunde forſtaa Syndernis ſtorhed / oc der aff røris oc beuegis til Anger oc Ruelſe / oc en ſand Bekiendelſe / etc.

Men diſſe Lærdomme tiene for de bedrøffuede oc forſkreckede Hierter/huilcke Dieffuelen haffuer giort Døden ſaa grum oc forſkreckelig for/oc haffuer plaget dennem met ſuare oc vnderlige tancker

cker oc huſkud for Synden/ at de aldrig vide huort de ville for angeſt / banghed oc forfærdelſe i deris Hierter/ ſaadanne bedrøffuede oc ſorgefulde Menniſke ſkulle ſtedſe bruge diſſe aandelige Lægedomme oc Præſeruatiue, ſaa bliffue de ſunde/ oc ſkulle altid ſiden den ene dag effter den anden bliffue io ſterckere vdi Troen / oc forbedre ſig met den hellig Aands krafft oc naade / at leffue chriſtelige i Guds fryct oc Kierlighed indtil Enden/ oc vere tilrede/ naar HERren kommer om Afftenen / Midnats tid eller Morgenen / Amen.

Oc her met ville wi nu dette ſaaledis lade bliffue paa denne tid / Paa det at Læſeren ſkal icke her met bliffue beſueret: Wi ville loffue oc tacke Gud for alle ſine hellige gaffuer oc velgierninger / oc beſynderlige for hans hellige oc ſalige ord/ huilcket hand oſſ ſaa rigelige oc offuermaade rigelige haffuer giffuet / for-
medelſt Jheſum Chriſtum hans
elſkelige enbaarne Søn
vor HERre/
Amen.



Nogle andre Recepter oc Lægedomme

vddragne aff den hellige Scrifft / som nyttelige ere baade for siuge oc karske / At huo dennem bruger / skal finde trøst oc husualelse / baade til Liff oc Siæl.



HErre naar nogen Wlycke / Suerd / Straff / Pestilentze / Hunger eller Dyr tid kommer offuer oss / da skulle wi raabe til dig i all vor nød / Saa vilt du oc høre oc hielpe oss / Fordi wi vide ellers ingen hielp oc trøst paa Jorden / Men vore Øyen skulle see effter dig i Himmelen. 2. Para: 20.

O Her-

O HErre HErre / giør oss bistand i all vor nød / Thi Menniskens hielp er vnyttig. Psal: 108.

HErre du est vor Styrcke oc vor Mact / oc all vor tilfluct i nød oc trang. Hieremiæ 16.

Kong Ezechias bleff død siug / oc Esaias Amos Søn kom til hannem / oc sagde: Saa siger HERREN / beskicke dit Hus / thi du skalt dø oc icke leffue. Oc Ezechias vende sit Ansict til Veggen / gred oc bad til Herren / oc sagde: Ah Herre kom dog ihu / at ieg haffuer trolige vandret for dig met it retsindigt oc trofast Hierte / oc giort det som dig vaar behageligt / oc Ezechias gred saare / Oc der Esaias haffde icke endnu gaaet igiennem halff Staden / kom HErrens ord til hannem / oc sagde:

de:

de : Vent dig om oc sig Esechiæ mit Folckis Første/saa siger HERren din Gud: Jeg haffuer hørt din Bøn oc seet din graad/ Jeg vil giøre dig karsk/ paa tredie dag skalt du gaa op i HERrens hus / Oc ieg vil legge femten Aar til din Alder/ etc. 2. Regum 20. Esaiæ 38.

Item / Nøgen er ieg kommen oc født hid til Verden/oc nøgen skal ieg hen: HERren gaff/ oc HERren tog/som HERren siuntis gaat at vere/ saa er det oc skeet / HERrens Naffn vere loffuet oc benedidet til euig tid. Job. 1.

Item / Wi haffue altid faaet saa meget gaat vdaff Gud / Hui skulde wi da icke lide det onde? Job. 2.

Jtem / Jt Menniske født aff en Quinde/ leffuer en stacket tid / oc er fuld met sorrig oc wselhed / det rinder op som it Blomster / falder oc forsuinder som en Skugge. Job. 14.

Jtem / Jeg veed at min Frelsere leffuer / oc paa den yderste Dag skal ieg opstaa aff Jorden / Oc ieg skal iføris denne min Hud / oc ieg skal see HErren i dette mit Legeme / Ja den samme skal ieg see for mig/ oc disse mine Øyen skulle skue hannem/ oc ingen anden. Job. 19.

Jtem / Ligeruis som en Hiort begerer oc attraaer at løbe til Vandet oc suale sig : Saa begerer min Siæl at komme til dig O HERRE. Psal: 42.

Jtem/ Søger HERren / saa skulle i leffue / søger det gode oc icke

det

det onde/paa det at i maa leffue/oc
da skal HERREN vere hos eder.
Amos 5.

Item / Søger HERren den
stund hand kand findis/kalder paa
hannem den stund hand er nær/den
Vgudelige forlade sine onde Veye/
Oc den som ilde giør / forlade sine
onde tancker / oc omuende sig til
HERren / saa skal hand miskun-
de sig offuer hannem/Thi hos han-
nem er megen Forladelse oc Mis-
kund. Esaiæ 55.

Item/Jeg vil haffue min Bo-
lig iblant eder/oc min Siæl skal ic-
ke bortkaste eder/oc ieg vil vere eders
Gud / saa skulle i vere mit Folck /
Thi ieg er HErren. Leuit: 26.

Item/saa siger HERREN/
En Vijss rose sig icke aff sin Vijs-
dom /

dom / en sterck roser sig icke aff sin styrcke/ en Rijg roser sig icke aff sin Rigdom/ men huo som vil rose sig/ hand rose sig der aff / at hand veed oc kiender mig / At ieg er HERren som giør Barmhiertighed/ Ræt oc Retfærdighed paa Jorden/ thi saadant behager mig/ siger HERren. Hierem: 9.

Item / J skulle fornemmet at ieg er HErren / effterdi ieg giør vel mod eder / for mit Naffns skyld/ oc icke straffer effter eders onde Væsen oc skadelige Gierninger/ Du Israels hus / siger HERren din Gud. Ezechielis 20.

Item/ Frycte dig icke / Thi ieg frelste dig / Jeg kaldede dig ved dit Naffn/ Du est min. Fordi at naar du gaar igiennem Vandet/ Da vil

ieg

ieg vere hos dig/ at strømmene skul-
le icke druckne dig / oc om du gaar i
Ilden / da skalt du icke brende dig.
Esaiæ 43.

Item / De skulle kalde paa
mit Naffn / oc ieg vil bønhøre den-
nem / Jeg vil sige: Det er mit Folck/
Oc de skulle sige: HERRen er min
Gud. Zachariæ 13.

Item / Fordi hand haabedis oc
forlod sig til mig/skal ieg frelse han-
nem / Oc ieg vil beskerme hannem/
Fordi hand kiende mit Naffn/hand
raabte paa mig / Derfaare vil ieg
bønhøre hannem / Jeg vil vere hos
hannem i nød oc trang oc frelse
hannem der fra / oc ære hannem/
Hand skal oc leffue lenge / oc ieg vil
vise hannem min Salighed/ Psal-
mo 91.

G Item/

Item / Er det ſaa at en Syndere raaber til mig / da ſkal ieg høre hannem. Exodi 22.

Item / De Elendige oc Fattige lede effter Vand oc der er intet / deris Tunger brende aff Tørſt / Men ieg HErren vil høre dem / Jeg Iſraels Gud vil icke forlade dem. Eſaie 41. Oc det ſkal ſkee / før end de raabe / da vil ieg ſuare / oc naar de endnu tale vil ieg høre dem. Eſaie 65.

Item / Jeg ſeer til de Fattige oc til den ſom haffuer it ſønderknuſet Hierte / oc ſom frycter ſig for mit Ord. Eſaie 66.

Item / Kand oc en Moder forglemme ſit Barn / at hun icke forbarmer ſig der offuer ? Ja om hun end forglemmer Barnet / da vil ieg dog icke forglemme dig. Eſaie 96.

Item /

Item / Jeg ieg er eders Trøstere / Huo est du da / som frycter for Mennisken / som dog døer for Menniskens Børn / som fortæris lige som Hø / oc du forglemmer HERren / som vdbrede Himmelen oc grundfeste Jorden. Esaie 51.

Item / Jeg ieg affslætter dine Synder for min skyld / Oc ieg vil icke ihukomme dine Synder. Esaie 43.

Er nu min Haand saa forstecket at hun kand icke frelse? Eller er der ingen mact hos mig at redde? Esaie 50.

Item / See i nu at ieg er alene Gud / oc der er ingen Gud vden ieg / Jeg ihiel slaaer oc giffuer atter Liff / Jeg saar giør / oc helbreder igien /

gien/der kand ingen fri eder fra min Haand. Deutero: 32.

Item / Saa sandelige som ieg leffuer (siger HERren) Da vil ieg intet syndigt Menniskis Død/ men at den Vgudelige omuender sig fra sit vgudelige væsen oc leffuer: Saa omuender eder dog nu / Huorfaare ville i dø / i aff Israels Hus. Ezechie: 33. Thi ieg er HErren som icke liuer. Malachie 3.

Item / Omuendt dig du frafaldne Israel (siger HERren) saa vil ieg icke lade min vrede komme offuer dig/ Thi ieg er barmhiertig (siger HErren) oc vil icke vere vred Euindelig/ saa vender nu om igien i frafaldne Børn / oc ieg vil miskunde mig offuer eders Wlydelse. Ieremiæ 3.

Item/

Item / Men ieg vil frelse dig paa den tid (siger HERren) at du skalt icke falde for Suerd / men du skalt føre dit Liff der fra / lige som it Byte / fordi du sætte din Tro oc Haab til mig / (siger HERren.) Jeremiæ 39.

Jeg haffuer forladet dig it lidet Øyeblick / men ieg vil forsamle dig igien met stor Miskundhed / aff Vrede skiulte ieg mit Ansict lidet fra dig it Øyeblick / men met euig Naade vil ieg miskunde mig offuer dig / (siger HERren) din Frelsere. Esaie 54.

Item / See / dette er Guds Lam som borttager all Verdens Synder. Johan: 1.

Item / Det er hans vilie som mig vdsende / siger Christus selff /

At huo som seer Sønnen oc troer paa hannem / skal haffue det euige Liff / oc ieg skal opuecke hannem paa den yderste Dag. Johannis 6.

Oc ieg vil bede Faderen / at hand skal giffue eder en anden Trøstere / oc hand skal bliffue hos eder euindelige / sandheds Aand / huilcken Verden icke kand anamme. Johannis 14.

Thi Gud sende icke sin Søn til Verden / at hand skulde dømme Verden / Men at Verden skulde bliffue salig ved hannem. Johannis 3.

Saa elskte Gud Verden / at hand gaff sin enbaarne Søn / paa det at alle de som tro paa hannem icke skulle fortabis / men haffue det euige Liff. Johannis 3.

Sali-

Salige ere de som høre mine
Ord oc beuare dennem. Lucæ 11.

Himmelen oc Jorden skulle for-
gaa/ Men mine Ord skulle icke for-
gaa. Matth: 24.

Sandelige/ sandelige/ siger
ieg eder: Huad som i bede Faderen
om i mit Naffn/ det skal hand giff-
ue eder. Johannis 16.

Thi at huor som to eller tre ere
forsamlede i mit Naffn/ der er ieg
mit iblant dennem. Matth: 18.

Oc alt det i bede om i eders Bøn/
der som i tro/ da skulle i faa det.
Matth: 21.

Beder saa skal eder giffuis/ Le-
der saa skulle i finde/ Bancker saa
skal eder opladis/ Fordi at huo som
beder hand faar/ Oc huo som leder
hand finder/ Oc huo som ban-

cker/ hannem skal opladis. Matthei 7.

Vager oc beder / at i icke skulle falde i Fristelse. Matth: 26.

Smager oc seer huor kierlig HErren er/ Salig er den som haabis til hannem/ fryckter HERren i som ere hans Hellige / Fordi at de som hannem fryckte / haffue ingen nød. Psalm: 34.

HERren haffuer behagelighed til alle de som hannem fryckte oc haabis til hans Miskundhed. Psal: 147.

Huo som fryckter HERRen/ skal intet ont vederfaris/men naar hand er fristet / da skal hand frelsis igien. Ecclesia: 33.

De som fryckte HERren / de haabis oc til HERREN / hand er

er deris Hielp oc Skiold. Psalm: 115.

Den Vgudelige haffuer megen Plage / men den som haaber paa HErren / den skal Miskundhed omkring giffue. Psalm: 32.

HERRens ord ere sande / oc huad hand siger / det holder hand vißelige / hand elsker Retfærdighed oc Dom / Jorden er fuld aff HErrens Miskundhed. Psalm: 33.

Derfaare sagde oc Christus selff: O Fader / Jeg vil at de som du haffuer giffuet mig / skulle oc vere hos mig / huor som ieg er / at de skulle see min Herlighed / som du haffuer giffuet mig. Johannis 17.

Saa haffuer nu CHristus Taalmodighed met oß / oc vil icke at nogen skal fortabis / men at huer

mand skal vende sig til Penitentz.
2. Pet: 3.

Derfaare/saa omuender eder aff all eders offuertrædelse oc Synder/paa det i skulle icke falde for eders Misgierningers skyld/Kaster fra eder all eders Offuertrædelse/met huilcke i haffue syndet/Thi ieg haffuer icke Behagelighed til hans Død som døer/siger den HErre HErre/Derfaare omuender eder/saa skulle i leffue. Ezech: 18.

Saa siger nu HERren/Joel 2: Vender eder om til mig aff gantske Hierte/met Faste/met Graad/met Klage/Sønderriffuer eders Hierte/oc icke eders Klæder/oc vender eder om til HErren eders Gud/thi hand er naadig/barmhiertig/taalmodig oc meget miskundelig/oc hannem anger Straffen.

Seel

See / saligt er det Menniske/ som Gud straffer / Derfaare skalt du icke foracte den Almectigis straff / Thi hand giør saar oc forbinder / Hand knuser / oc hans Haand læger igien. Job 5.

Glæder eder aff Guds Barmhiertighed / oc bluis icke ved hans Loff / Giører det som eder er budet/ den stund i haffue tid / saa skal hand vel betale eder det i sin tid. Eccles: 50.

Mit Barn/naar du est siug/da foracte det icke/ Men bed HErren/ saa skal hand giøre dig helbrede. Eccles: 38.

Saa omuent dig nu til HErren / oc forlad dit syndige Leffnet/ bed HErren / oc offuergiff det Onde/ holt dig til den Høyeste/ oc vent

dig

dig fra Vræt / oc hade aluerlige Affguderi / Huo kand loffue den høyeste i Helffuede? Thi at de Leffuendis kunde aleniste loffue Gud / De døde som icke mere ere til / kunde icke loffue HErren / Derfaare loffue HErren den stund du leffuer / oc est helbrede. Eccles: 17.

Fordi HERren veed at frelse de Gudfryctige aff Fristelser / oc beuare de Wretfærdige til Dommedagen at pine. 2. Pet: 2.

Men naar de omuende dennem i deris Nød til HERren Israels Gud / oc søge hannem / da skal hand lade sig finde. 2. Paralip: 15.

Oc dette er io visselige sandt / oc it dyrebart Ord / at Jesus Christus kom til Verden / at giøre Syndere salige. 1. Timoth: 1.

Om

Om denne vidne alle Prophe-
ter / at alle de som tro paa han-
nem / skulle ved hans Naffn / haff-
ue Syndernis forladelse / oc det
euige Liff. Actor: 10.

Derfaare siger S: Peder Apostel
saaledis / 1. Pet: 1: Loffuet vere Gud
vor HErris Jesu Christi Fader /
som haffuer igien født oss / effter sin
store Barmhiertighed / til it leffuen-
dis Haab / formedelst Jesu Christi
opstandelse fra de Døde / til en v-
forgengelig oc vbesmittelig
Arffuedel / som oss til go-
de holdis i Him-
melen.



Til

SAalunde giørs det nu storlige behoff oss alle Christne / som bekiende Christi Naffn / at wi flitelige tage vare paa vor Sag vdi tide / men wi ere helbrede / karske oc sunde / at bekiende vore Synder / oc met en fast Tro bede Gud om Naade oc Miskundhed oc det euige Liff: Effterdi wi høre nu saa klarlige her aff disse forbeneffnde herlige Sententzer oc Sprock / at Gud er meget naadig oc barmhiertig / at hand icke vil noget syndigt Menniskis død / men at det skal omuende sig oc leffue / oc Gud vil bønhøre alle / som paakalde hannem / oc derfaare haffuer hand vdsent sin enbaarne elskelige Søn Jesum Christum til Verden / at hand skal giøre alle Menniske salige som tro / oc ville hannem bekiende / oc skicke sig effter hans salige Ord.

Oc troer ieg visselige / at huo som idelige vil øffue sig i disse faarescreffne Sententzer / oc dennem gierne høre oc

læse oc hiertelige begrunde / da kand det icke andet vere mueligt / end hans Hierte skal io beuegis aff dennem til Gudfryctighed / angre oc fortryde sine Synder / oc saaledis komme til en sand Christi bekiendelse paa hans sidste tid / oc bliffue bestandig vdi Troen til JEsum CHristum indtil enden / oc siden dø salig / oc faa en christelig Affgang aff denne Verden / oc met it frimodigt Hierte / befale Gud sin Aand. Oc Christus skal da selff trøste oc husuale hannem / met sin hellig Aands krafft oc mact vdi hans salige Ord / ligeruis som hand trøstede Røffueren paa Kaarsset / oc sagde: J dag skalt du vere met mig vdi Paradis / AMEN.

Loffuet vere Gud oc vor HErris Jesu Christi Fader / barmhiertigheds Fader oc all trøstis Gud / som trøster oss i all vor Bedrøffuelse / (2. Corinth: 1.) Amen.

Nogle

Nogle gudeli- ge Bøner / uddragne aff det gamle Testamente / nyttelige at bede daglige.

AH HErre / du store oc forfærdelige Gud / Du som holder Pact oc Naade met alle de som dig elske / oc holde dine Bud / Wi haffue suarlige syndet / oc giort Wræt / Wi haffue veret ugudelige oc affaldne / Wi ere bort vigede fra dine Bud oc Ræt / Wi lydde icke dine Tienere Propheterne / som predickede i dit Naffn / Men dig HErre vor Gud tilhører all Miskundhed oc Forladelse / Ah HErre / ver naadig / oc affuent din Vrede / Hielp

oss /

oss at wi kunde omuende oss fra Synden/ oc mercke din Sandhed/ Thi du est retfærdig vdi alle dine Gierninger. Daniel/ 9.

HErre/ HErre/ Barmhiertige Gud oc Naadig/ Taalmodig oc meget Miskundelig oc Trofast/ du som beuiser Naade oc Miskund til tusinde Led/ oc forlader Ondskaben/ Offuertrædelsen oc Synden/ for huilcken ingen er wskyldig hos dig/ du som hiemsøger Forældrenis ondskaff paa Børn oc Børnebørn indtil tredie oc fierde Led/ Jeg beder dig/ tag bort vore store Synder oc Ondskab/ oc ver oss arme Syndere naadig for din store Barmhiertigheds skyld/ Amen. Exod:34.

O HErre Israels Gud / der er ingen Gud dig lig / huercken i Himmelen eller paa Jorden du som holder Barmhiertighed / Saa lad nu min Gud dine Øyen vere obne / oc dine Øern giffue act paa vore Bøner / som skee i denne sted / ver dit Folck naadig / som haffue syndet imod dig / Thi du est vor Gud. 2. Paralip: 6.

HERren er de fattigis beskermere oc en beskermelse i nød / Derfaare haabe de paa dig som kiende dit Naffn / Thi du forlader dennem icke / som søge til dig HERRE. Psalm: 9.

Vaag op HERre / giør dig rede / hielp oss oc frelss oss for din Barmhiertigheds skyld. Psal: 44.

O Her-

O HErre hør vor Bøn i denne vor store nød oc trang/ O HErre hielp oss for din skyld alene/ paa det all Verden kand kiende/ at du HERre est vor Gud/ Thi Jsrael oc hans Sæd er io kaldet effter dig/ See HERre aff dit hellige Hus/ oc tenck dog paa oss/ bøye HERre dit Øre til oss oc hør vor Bøn/ oplad HERre dine Øyen/ oc see dog/ Thi at de døde som i Helffuede ere/ huilckes Siæle (Aand) er vdfaren aff deris Legeme/ kunde icke prise HErrens herlighed/ Men en Siæl som er meget bedrøffuet/ O HErre priser din Herlighed oc Retfærdighed/ Amen. Baruch/ 2.

O HERRE wi haffue syndet met vore Forfædre/ wi haffue mißhandlet oc veret vgudelige/ Men

 du

du est barmhiertig/ ver oss derfaare naadig/ oc straffe oss selff effter din egen guddõmelige vilie/ dog naade-lige/ oc icke som wi forskyldet haffue/ efftterdi at wi bekiende dit Naffn/ da giff oss icke i Hedningernis Hen-der oc vore Fienders/ at de icke skul-le berømme sig oc sige: Huor er nu deris Gud. Judith. 7.

O HErre du est retfærdig/ oc all din gierning er ret oc idel God-hed oc Troskaff: O HERRE ver mig naadig oc heffne icke mine syn-der/ Tenck icke paa mine eller mine Forfædris misgierninger/ Men be-uiss mig naade/ oc tag min Aand bort i Fred. Loffuet vere dit Naffn O HErre/ vor Forfædris Gud/ oc naar du bliffuer vred/ da beuis din Naade oc Barmhiertighed/ oc

for-

forlad oss alle vore Synder / som
paakalde dig i bedrøffuelse/ Jeg veed
oc visselige / At huo som tien Gud/
hand bliffuer trøstet effter Fristel-
sen / oc frelst aff bedrøffuelsen / oc
hand finder Naade effter straffen/
Thi du haffuer icke lyst til vor for-
dærffuelse / oc lader Solen skinne
effter Storm / oc effter sorrig oc
graad begaffuer du oss riglige met
glæde : Dit Naffn skee euindelige
ære oc loff/ du Israels Gud/Amen.
Tobie/ 3.

O HERre ieg troer paa dig/
lad mig aldrig beskemmis/fress mig
ved din Barmhiertighed / ieg befa-
ler min Aand i dine Hender / Du
frelser mig Herre/ du trofaste Gud.
Psalm: 31.

HERre ieg troer paa dig/ lad mig aldrig beskemmis/ frelss mig ved din Retfærdighed. Psalm: 31.

Trøste oss Gud vor Salighed/ oc offuergiff din vgunst offuer oss/ vilt du da euindelige vere vred paa oss? Oc lade din vrede gaa vden aff-ladelse stedse oc altid? Vilt du da icke husuale oc vederquege oss igien/ At dit Folck maa glæde sig i dig/ O HERre betee oss din naade oc hielp oss. Psal: 85.

O HERre viss mig dine Veye/ oc lær mig din sti/ HERRE tenck nu paa din store Miskundhed oc paa din Godhed/ som veret haffuer fra Verdens begyndelse/ Tenck icke paa min vngdoms Synd oc Off-uertrædelse/ Men tenck paa mig eff-ter din Miskundhed/ for din God-

heds

heds skyld/ for dit Naffns skyld/ O HErre ver naadig/ mine Misgierninger ere mange/ see til min store Jammer oc Elendighed/ oc forlad mig alle mine Synder/beuare min Siæl oc redde mig/ lad mig icke beskemmis oc fordømmis i mine Synder/ Thi ieg troer paa dig. Psalm: 25.

O HERRE ieg bøyer nu mit Hiertis knæ neder for dig/ oc beder dig HERre om Naade/ Ah HErre ieg haffuer suarlige syndet/ Ja ieg haffuer meget syndet/ oc bekiender mine Misgierninger/ Jeg beder dig oc formaner/ O HERRE forlad mig/forlad mig det/ lad mig icke fordømmis i mine Synder/ oc lad straffen icke bliffue euindelige offuer mig/ Men hielp mig wuærdige effter din store Barmhiertig-

hed: Saa vil ieg loffue dig all min Liffs tid/ Thi alle Himmerigs Hær loffuer dig/ Oc dig skal mand prise/ ære oc loffue altid oc Euindelige/ Amen.

2. Paralip: 33.





Item

Item En kaart
vnderuisning/oddragen aff den Bog D: Martini Lutheri/ Om mand maa fly for Døden:

Oc hans Giensuar der hos:
Dog icke saa videlige som hand dette scriffuer der.

NEt saaledis til det første/ staar mange der paa (siger Martinus) at mand icke skal eller maa fly for døden/ naar Pestilentze regerer/ Aff denne Aarsage / At effterdi saadan kranckhed er en Guds straff/ oc skeer for vore Synders skyld/ da skal mand bliffue stille/ oc taalmodelige lide saadan straff vdi en retskaffen tro / oc disse mene ellers at vere wræt / oc en miß tro til Gud.

Thi der imod mene andre/ saa/ at mand vel maa fly for Døden/ besynderlige de som icke ere forhindrede met Embede.

De første (siger Martinus) veed ieg icke at straffe vdi deris gode mening/ fordi at de maa saa høygt berømme sig paa en sterck Tro/ oc vilde gierne saaledis/ at alle Christne skulde haffue saadan sterck Tro/ Saa hører der icke heller en suag Tro til/ at mand tør dristelige bide Døden/ huilcken skiøt alle Guds Helgen haffue forskrecket sig for/ oc endnu forskrecke/ Ja huo vilde nu icke loffue disse som saadanne sind haffue/ at de icke storlige acte om døden/ men veluillige giffue sig hen vnder Guds straff: Saa vijt som dette nu icke sker der met Gud at forsøge.

Men effterdi at det gaar nu alt saaledis til iblant de Christne / at de stercke ere faa oc de suage ere mange / saa kand mand icke legge dennem alle ens Byrde paa at bære/ Thi en som haffuer en sterck Tro/ kand dricke forgifft oc intet skade/ Marci vltimo. Der som en anden met en suag Tro skulde vel dricke sin død der aff.

Petrus

Petrus kunde gaa paa Haffuet/der hand
vaar sterck i Troen/men strax hand tuil-
de oc bleff suag vdi Troen / sanck hand
neder oc vaar nær drucknet. En stercker
om hand vandrer met en suag / da maa
hand alt saa skicke sig/ at hand icke løber
met ham forfast effter sin styrcke / vden
hand ellers vil løbe den suage til døde:
Saa vil nu CHristus icke haffue sine
suage forskudne/ som S: Pouel lærer/
Roman: 15. Oc 1. Corinth. 12.

Dog paa det at mand nu kaarte-
lige kand forstaa (scriffuer Martinus
videre) At fly for Døden/ kand skee vdi
tuende maade: Først om det skeer imod
Guds Bud oc Befalning / som er / om
nogen for Guds ord skyld bleffue fan-
gen / oc paa det at hand da kunde fly
Døden oc komme løss / at hand da vilde
necte oc forsuære Guds ord. Vdi
dette stycke haffuer huert Menniske en
obenbare Guds Befalning oc Bud / at
mand da icke skal rømme eller fly / men
heller dø/Som Christus siger: Huo mig
necter for Menisken / dem vil ieg oc saa
nec-

necte for min himmelske Fader / Matth. 10. Item / redis oc frycter icke de som kunde tage Liffuet fra eder / oc siden intet haffue mere som de kunde giøre eder.

Dißligeste alle de som ere skickede i det Aandelige Embede / som ere: Predickere oc Siælesørgere / de ere ocsaa plictige at bliffue tilstede i Døds nød / fordi at der paa haffue wi Christi obenbare befalning: En god Hiurde lader sit Liff for sine Faar / Men en Leye dreng seer Vlffuen komme oc flyer. Fordi at i døds nød haffuer mand allermest det Aandelige Embede behoff / at de krancke oc siuge kunde da høre Guds ord / oc faa det hellige Sacramente / sig til trøst oc husualelse / vden alleniste at Predickanterne vaare saa mange / at Guds Embede icke der met bleffue forsømmet / oc om de end behoff giordis / gierne bliffue vilde / Ligervis som Athanasius rømde / der Tiranner oc Guds bespotter sætte effter hannem / paa det at hand da kunde rede sit Liff / effterdi at der vaar oc flere / som det Embede kunde vare paa. Item S: Paulus lod

sine

sine Brødre til Damasco sætte sig vd offuer Stadsmuren vdi en Kurff at hand kom der fra. Actor. 9. Oc Actor. 19. lod hand sine Disciple holde sig at hand icke løb paa Torget / iblant Almuen i fare / Effterdi at det giordis da icke behoff / oc at hand siden kunde mere oc bedre gaffn giøre i den christne Kircke.

Dernæst bør ocsaa de at bliffue tilstede oc icke fly / som ere beskickede i det Verslige embede / som ere: Borgemestere oc Dommere / som Landet / Byer oc Steder skulle regere / beskytte oc beskerme / fordi at dette vaare da en stor synd / saaledis at sætte en heel Menighed foruden Hoffuet oc Regimente i fare / som er ilde brand / mord / oprør oc allehaande wlycke eller vlempe som Dieffuelen maatte aff sted komme / om der vaare ingen ordning / oc alting regerede sig selff.

Oc huad nu sagt er om disse tuende Embede / skal mand det oc forstaa om alle andre Personer / som ere de andre forplictige met tieniste oc løffte / som er / En Tienere bør icke at fly fra sin Husbonde

bonde / oc icke en Pige fra sin Hustru / vden det skeer met deris vilie oc samtycke som de tiene. Saa skal icke heller en Herre forlade sin Suend / eller en Hustru sin Pige / vden de forsørge dennem anden steds nocksommelige / fordi at i alle disse stycker / haffuer mand Guds befalning / at Drenge oc Piger skulle vere vnderdannige Tienere / oc der imod skulle Hustru oc Hosbonde forsørge deris Tiuende : Lige saa skulle ocsaa Fader oc Moder skicke sig imod deris Børn / oc Børnene disligeste mod deris Forældre / tiene oc hielpe oc huer andre / effter Guds befalning / eller ocsaa huor icke Forældre ere / da er der Formyndere oc anden Slect / som da ocsaa skyldige ere at bliffue hos deris Slect oc Byrd / eller ocsaa flitelige forskaffe dennem andre / som dennem kunde hielpe oc tiene i deris Siugdom.

Ja der maa ingen Nabo fly fra den anden / der som der ingen anden er tilstede som de Siuge kunde rycte oc vare / Fordi at i dette stycke skal mand altid

fryc-

frycte / oc acte paa CHristi befalning: Jeg vaar siug oc i besøgte mig icke etc. Vdaff huilcke Guds ord wi allesammen ere huer andre saa forplictige/ at ingen aff oss maa forlade den andre i sin nød oc trang / Men fast mere ere skyldige at staa huer anden bi / oc hielpe aff vor yderste formue / Ligeruis som wi oc selff vilde / at andre skulde hielpe oss om oss trengde.

Fordi at huor som en vil icke den anden dette giøre / men lader sin Næste ligge i nød oc flyer saa fra hannem / hand er for Gud en Mordere / som S: Johannes siger vdi sin Epistel: Huem som icke elsker sin Broder / hand er en Mordere. Oc en anden sted siger hand saa: Om saa vaare / at en haffde alt dette Verdsens gods / oc seer sin Næste lide nød / huorledis bliffuer Guds kierlighed i hannem: Fordi at dette er ocsaa en aff de Synder / som Gud haffuer straffet Sodoma for / Som hand siger igiennem den Prophete Ezechiel : See / dette vaar oc din Systers synd Sodoma /

Dryck-

vrckelsshed/at gaa oc spatzere/skylle sig oc
flemme/ oc icke vdrecke sin Haand til de
fattige/ Ja saa skal oc Christus paa den
yderste Dag fordømme dennem som
Mordere/ Naar som hand siger: Jeg
vaar siug oc i besøgte mig icke/ etc.

Oc naar det nu saaledis gaar den-
nem/ som icke haffue besøgt oc gaaet til
de Siuge/oc tilbødet dennem deris hielp
oc bistand/ Huorledis skal det da gaa
dennem/ som løbe fra de Siuge/ oc lade
dennem ligge som Hunde oc Suin? Ja
huorledis troer du at det vil da gaa den-
nem/ som tage fra de fattige oc arme
huad de haffue/ oc legge dennem alle-
haande Sorrig oc Modgang paa? Li-
geruis som de Tiranner giøre/der ingen
Metynck haffue offuer deris fattige
Næste?

Huor vdaff nocksommelige er a
forstaa/at huor som Pestilentze eller D
den hen kommer/ der skulle wi bliffue
oss til Døden berede oc trøste/besynderli-
ge at wi da vide/effter Guds befalning
at wi plictige ere at bliffue tilstede/ o

huer

huer anden icke forlade. Først skulle wi
trøste oss der met / at wi vide at det er
altsammen Guds straff som oss er til-
skicket / icke aleniste at straffe Synden
der met/men ocsaa at prøffue baade vor
Tro oc Kierlighed. Ja Troen/ paa det
at wi da alle kunde see oc forfare / huor-
lunde wi skulle skicke oss imod Gud : Oc
Kierlighedē/ paa det wi kunde see/ huor-
lunde wi oc skulle skicke oss imod vor Næ-
ste/fordi (siger Martinus videre) endog
ieg acter/ at de onde Aande oc Dieffle
føre saadan Pestilentze her iblant Men-
nisken/ ligeruis som andre Plager/ at de
forgiffue Lufften/ eller indblæse Menni-
sken dødelige Forgifft i Legemene : Saa
er dog alligeuel Guds hemelige Lønlig-
hed oc egen Straff der hos/ den wi taal-
modelige skulle undergiffue oss/ oc saa-
lunde sætte vort Liff til Fare/ vor Næste
til tieniste/ som S: Johannes lærer oss
oc siger/ at ligeruis som CHRistus
haffuer giffuet sit Legeme for oss/
saa skulle wi ocsaa lade vort Liff for
vore Brødre/ .1 Johan: 3.

Ja saaledis ocsaa i andre maade skulle wi trøste oss/ naar wi saalunde bliffue hos de Siuge oc Krancke: Der met at wi vide at Guds Foriættelse er ocsaa der hos/ vdi huilcken hand trøster alle dennem som tage sig nogen Sorg oc Omhu for de Nødtørfftige. Psalm: 14. siger HErren saalunde: Vel er den som tager sig nogen Omhu til for de Nødtørfftige/ fordi HErren skal selff redde hannem vdi den onde tid/ HErren skal beuare hannem/ oc beskerme hans Liff/ oc lade hannem vel lide her paa Jorden/ oc icke giffue hannem vdi sine Fienders Hender/ Oc HErren skal vederquege hannem paa hans Seng/ naar hand lider ilde/ Oc all hans gantske Legersted foruandler HErren i hans Siugdom.

Ja/ er det icke en herlig Guds foriættelse offuer alle de som hielpe de Nødtørfftige:

ge? Huor faare skulle wi da forskrecke oss for Døden / at tiene vor Næste / imod saadanne Guds store Fortrøstning oc Husualelse: Ja denne tieniste / som wi nu saaledis kunde giøre vor Næste / naar hannem trenger / er en ringe ting imod den store Guds Foriættelse / vdi huilcken Gud loffuer / at ville saa rundelige betale oc vederlegge alle dennem / som hielpe deris Næste vdi deris nød / baade her i denne Verden / oc i den anden.

Endog at fly Døden oc redde sit Liff er naturligt aff Gud oss alle indplantet / oc icke forbodet saa vijt / som dette icke skeer imod Gud oc vor Næste / hannem til skade / imod Guds befalning oc den Plict som wi hannem skyldige ere / Ligeruis som S: Paulus siger / Ephes: 5: Ingen hader sit eget Legeme / men føder oc pleyer det. Ja / det er befalet / at huer sit Liff oc Legeme skal beuare / oc icke forkaste saa vijt som mueligt er.

Huilcket ocsaa beuiser oss nocksomelige de Exempel i den hellige Scrifft. Abraham vaar en saare hellig Mand /

 dog

dog vaar hand redder oc flyde for Dø-
den/der hand skød paa/at hans Hustru
Sara vaar hans Syster / Gen: 12. oc
20. Men effterdi at hand det giorde for-
uden sin Næstis skade oc forsømmelse/
vaar det hannem regnet for ingen
Synd. Dißligiste giorde oc hans Søn
Isaac det samme. Item / Jacob flyde
oc for sin Broder Esau / at hand icke
skulde sla hannem ihiel. Item / Dauid
flyde for Saul oc Absolon / Oc den
Prophete Vrias flyde til Egipten for
den Kong Joakim. Oc Elias/3. Reg:
19. der hand haffde dødet alle Baals
Propheter formedelst sin store Tro / oc
den Dronning Jesabel lod true han-
nem / da befryctede hand sig oc flyde
ind vdi Ørcken. Oc for hannem Mo-
ses/der Kongen aff Egipten søcte effter
hannem/ da rømde hand ind i det Land
Midian/och saa andre flere.

Disse alle haffue viget oc flyd for Dø-
den/ huort de haffue kundet oc reddet de-
ris Liff / dog saa vijt at de deris Næste
tilforn der met intet haffue forsømmet/
men

men alt tilforn bestillet / huad de plictige vaare.

Saaledis kand nu huer Christen sig rette her effter oc skicke / Oc er det saa / at nogen er den anden forplictig / saa at hand skal bliffue hos hannem vdi Døds stunden sin Næste til tieniste / Saa skal hand befale sig Gud / oc sige: O HErre / Jeg er nu vnder din Haand / du haffuer nu beskicket mig effter din befalning at bliffue / Din vilie skee / Fordi ieg er dit arme Creatur / du kand nu her vdi enten lade mig dø / eller vnde mig Liffuet / saa vel som ieg ellers vaare kommen vdi anden Fare / enten til Land eller Vand / for Suerd / Ildebrand / Braded eller anden offuerfald Skade oc Wlycke / Naar som ieg end da haffde ingen til at fly / som mig kunde redde / vdē dig alene.

Men er det saa / at du est løss / oc kand fly / da befale dig Gud / oc sig saaledis: O Herre / Jeg er suag / oc befrycter mig / derfaare flyer ieg det onde / oc giør der til saa meget som ieg kand / at ieg kunde mig beuare / Men ieg er dog alligeuel vnder

din Haand/baade i dette onde oc anden Fare/ som mig hende kand / Din vilie skee / Thi min Flucct kand intet hielpe/ vden du alene mig hielpe vil / fordi at Dieffuelen soffuer intet/som er en Mordere aff begyndelsen / oc staar altid effter at hand kand aff sted komme idel Mord oc allehaande Vlycke/Men du alene min Gud oc HErre kand hielpe mig/om du vilt / Oc der paa befaler ieg nu vdi din Haand/baade Liff oc Aand/ Amen.

Dog see wi alligeuel dette daglige/oc obenbare kunde forfare / at de som gierne tiene de Siuge trolige/ met Kierlighed/dennem beuarer Gud synderlige/oc almindelige / oc om de end skiønt bliffue forgiffne / da skader det dennem intet/ Ligeruis som Dauid siger her vdi Psalmen tilforn: Sin gantske Leyersted foruandler du HErre / vdi hans Kranckhed / oc foruandler hans Siugdom til Sundhed.

Ja/

Ja/er or du icke/ at Gud haffuer tilskicket dig sine hellige Engle/ som dig baade vaacte oc beuare skulle/ baade for Pestilentze oc alt andet ont/ som screffuet staar i den 91. Psalme: Hand haffuer befalet sine Engle/ at beuare oc beskerme dig paa alle dine Veye/ oc bære dig paa deris Hender/ at du icke skalt støde dine Føder paa nogen Sten/ Oc paa Løffuen oc Øglen skalt du gaa/ oc træde paa den vnge Løffue oc Dragen.

Oc derfaare skulle wi icke forskrecke oss for Døden/ oc forlade dennem/ som wi plictige ere at hielpe/ oc trøste i deris nød oc trang/ paa det at Dieffuelen skal icke siden her aff haffue offuer oss baade Glæde oc Spaat/ oc Gud met alle sine Engle en stor Mishaab/ Oc siden derfaare straffe oss haardelige/ baade her i Verden/ oc en anden steds/ ligeruis som det ocsaa almindelige gaar til i Verden/ at de som andre forsmaa oc forlade vdi

Døds nød / de bliffue ocsaa forladne naar dennem trenger / Oc dennem maalis saa ind met den samme Skeppe / som de tilforn haffue maalet vd met / som Christus siger / Luc: 6. Oc giør fordi din Næste / det du hannem plictig est / effter Guds befalning / oc som du selff vilt haffue aff hannem /

A M E N.





En trøstelig

Underuisning aff Predickestolen / huorlunde mand skal holde oc skicke sig / naar Pestilentze regerer oc ellers altid.

FØrst skal mand formane Folcket at gaa til Kircken / høre Predicken / oc lære Guds hellige oc salige Ord / oc det beuare / oc giøre der effter.

Dernæst for det andet / skal mand formane aff Predickestolen / at huer beskicker oc bereder sig i timelig tid til at dø / met Scrifftemal at giøre / oc idelige bruge det høyuærdige Christi Legeme oc Blods Sacramente / forlige sig met sin Næste / oc giøre sit Testamente / om HErren i det samme bancker / oc hand forrastis / oc hastelige offuerfaldis aff Dødsens sting / før end Presten kand komme der til / oc hand da alligeuel haff-

 uer

ner besørget sin Siæl/oc den icke forsømmet/ mē hende Gud almectigste befalet. Fordi at dette er dog icke heller vel mueligt/huor som stor Død er forhaanden/ oc icke ere flere end to eller tre Siælesørgere/at de kunde da gaa til alle/ oc da huer serdelis først sige oc lære alle ting/ som en christen Menniske da nytteligt er at vide i Døds nød: Men huilcke som ville nu selff forsøiske det/de maa gaa for sig selff/oc giøre selff Regenskab/oc dette vere deris egen skyld / om mand da icke strax for deris Seng kand holde en dagelig synderlig Predickestol oc Altere / efftersdi at de tilforn haffue saa slemmelige foractet den menlige Predickestol oc Altere i Kircken/ til huilcken Gud haffuer selff dennem kaldet oc befalet at gaa til.

Til det tredie/ at naar mand da vil begere at haffue oc kalde Presten til de Siuge oc Krancke / at mand da vdi tide henter oc kalder hannem / oc det tilforn sige oc tilkiende giffue de Siuge vdi tide/ Oc strax som mand fornemmer at de ere bleffne siuge / før end Siugdommen

faar

faar offuerhaand / oc de end da ere ved
deris sind oc fornufft. Oc dette siger ieg
derfaare / at der findis mange saa for-
sømmelige / at de icke før lade kalde oc
hente Presten / før end Siælen sider paa
Tungen / oc de Siuge da icke mere kun-
de tale / oc ingen fornufft mere er hos
dennem / oc da bede de der hos staa: Kiere
Herre / siger hannem det bæste for. Men
huor til / efftterdi at de tilforn da Siug-
dommen begyntis / begerede de icke / at
mand skulde komme til dennem / men
sagde: Det haffuer ingen nød / mig
haabis at det skal bliffue bedre.

Men huad skal da en frommer Predi-
cantere giøre met saadant Folck / de som
huercken sørge for Liff eller Siæl / men
leffue oc dø saa hen som Fæ oc wskællige
Creatur? Ja skal mand da vdi det sidste
predicke Euangelium for dem / oc giff-
ue dem Sacramentet / som mand pleye-
de at giøre i Paffuedommet / den tid in-
gen spurde at / om de Siuge trode eller
viste Euangelium / at de vdi CHristo
skulde haffue deris Salighed / men de
aleni-

aleniste stoppede Sacramentet i Mun-
den / som mand stopper Brød i en
Pose.

Ney icke saa/men huilcken icke kand
tale eller giffue tegn fra sig / huad
Tro hand haffuer om det hellige Euan-
gelio oc Sacramente / eller huorlunde
hand forstaar oc begerer det / den skal
mand icke giffue Sacramentet / oc be-
synderlige naar hand tilforn haffuer det
saa traadzelige forsømmet/fordi Guds
ords Tienere er befalet / icke at giffue
dennem som icke tro/men de Troendis/
det hellige Sacramente/ som deris Tro
kunde sige/oc obenbarlige bekiende.

De andre maa selff fare der hen/som
de haffue troet / deris Siælesørgere ere
vndskyldede / naar som det icke haffuer
feylet paa deris side / enten met Predic-
ken/Lærdom/Formaning/ Trøst/ Be-
søgelse eller noget andet / det som
deris Tieniste oc Embede
er anrørendis.

Chri-

Christus vor HERRE vere
met oss/ hannem skee Loff / Ære oc
Prijs / met Gud Fader oc den
hellig Aand vdi Euig-
hed/
AMEN.



Prentet i Kiøbenhaffn/
aff Andrea Gutter-
witz.

Paa Baltzer Kausis / Borgeris
oc Bogeføreris der samme
steds Bekaastning.

Oc findis hos hannem til
Kiøbs.
1 5 7 7.